

Niina Autio ja Tanja Jokela

KAIKKI OK?

Nuorten kokemuksia Kotkan Ohjaamosta

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Niina Autio ja Tanja Jokela	Sosionomi (AMK)	Toukokuu 2017
Opinnäytetyön nimi		36 sivua 1 liitesivu
KAIKKI OK? Nuorten kokemuksia Kotkan Ohjaamosta		
Toimeksiantaja		
Kotkan kaupunki, nuorisotoimi		
Ohjaaja		
Auli Jungner		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyö käsittelee Ohjaamo-toimintaa, joka tarjoaa matalan kynnyksen periaatteella ohjausta ja neuvontaa alle 30-vuotiaille nuorille. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia nuorten kokemuksia Kotkan Ohjaamosta sekä tarjota heille mahdollisuus vaikuttaa Ohjaamon kehittämiseen. Samalla tuettiin alueen nuorten osallisuutta sekä selvitettiin heidän osallistumismahdollisuuksiaan Ohjaamon toiminnoissa. Erityisen tarkastelun kohteena oli Ohjaamon matalan kynnyksen palveluiden toteutuminen ja nuorten tarpeisiin vastaaminen sekä nuorten tietoisuus Ohjaamosta. Lisäksi nuorilta kerättiin toiveita ja kehitysehdotuksia sekä Ohjaamon toimintaan että kesällä 2017 avautuvaan uuteen eri toimijoiden keskittymään, johon myös Kotkan Ohjaamo tulee sijoittumaan.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Kohderyhmänä oli Ohjaamon toiminnan piirissä olevat nuoret. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin kahdeksaa avointa yksilöhaastattelua, joiden vastaukset analysoitiin sisällönanalyysia hyödyntäen. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehityksessä kartoitetaan nuorten elämän siirtymävaiheisiin liittyviä tarpeita ja nuorten osallisuutta. Lisäksi työssä esitellään valtakunnallista Ohjaamotoimintaa ja sen lähtökohtia.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella nuorten kokemukset Kotkan Ohjaamosta olivat pääosin erittäin positiivisia. Nuoret olivat tyytyväisiä Ohjaamon yleiseen ilmapiiriin, kohtaamisiin työntekijöiden kanssa sekä Ohjaamon ulkoiseen näkyvyyteen. Tulevaisuudessa nuoret olisivat halukkaita osallistumaan enemmän heille suunnattujen palveluiden kehittämiseen heille sopivalla tavalla. Nuoret olisivat toivoneet myös enemmän tietoa Ohjaamon kautta saatavasta ohjauksesta ja palveluista. Nuorten vastauksista ilmeni, että Kotkan Ohjaamon tulisi tehostaa tiedottamista hyödyntäen siinä erityisesti nuorten suosimia kanavia.</p> <p>Kotkan Ohjaamo voi hyödyntää nuorilta saatua kokemuspohjaista tietoa toimintojensa kehittämisessä sekä huomioida nuorten näkökulmia ja tarjota heille enemmän osallistumismahdollisuuksia.</p>		
Asiasanat		
Ohjaamo, osallisuus, nuori, koulutus, työllistyminen		

Author (authors)	Degree	Time
Niina Autio and Tanja Jokela	Bachelor of Social Services	May 2017
Thesis Title EVERYTHING OK? Experiences of Young People about Ohjaamo of Kotka		36 pages 1 page of appendices
Commissioned by City of Kotka, youth work unit		
Supervisor Auli Jungner		
Abstract <p>This thesis examines the operation of Ohjaamo which is a national low-threshold counseling service for young people under the age of 30. The purpose of the thesis was to study the experiences of young people about Ohjaamo of Kotka and to offer them an opportunity to influence the development of Ohjaamo. At the same time, an aim was to support the involvement of young people in the region and to find out how they participate in the functions of Ohjaamo. Special attention was paid to the implementation of low-threshold services and how well the services of Ohjaamo respond to the needs of young people, as well as to the awareness of Ohjaamo among young people. In addition, youth's hopes and suggestions for development for both Ohjaamo and the new concentration of various operators which will be opened in the summer of 2017. Ohjaamo will also be placed into this new concentration.</p> <p>The thesis was carried out as a qualitative study. The target group was the young people who have used Ohjaamo's services. The data were collected from eight individual interviews. Interviews were analyzed using content analysis. The theoretical framework of the thesis focuses on the needs of the young people at transitional phases and the involvement of young people. In addition, the national operating model of Ohjaamo and its basis are introduced in the thesis.</p> <p>The experiences of young people from Ohjaamo of Kotka were mostly very positive. Young people were satisfied with the general atmosphere of Ohjaamo, meetings with employees, and the external visibility of Ohjaamo. In the future young people would be more willing to participate in the development of services targeted to them by means which are suitable for them. Young people would have also hoped for more information about counseling and services which are available for them in Ohjaamo. The answers of the young people indicated that Ohjaamo of Kotka should continue to invest in informing about its services by using the media channels which are popular among young people.</p> <p>Ohjaamo of Kotka can utilize the experience-based information in developing their activities, take into account young people's perspectives and offer them more opportunities to participate.</p>		
Keywords Ohjaamo, participation, young, education, employment		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA.....	2
2.1	Nuorten tarpeet elämän nivelvaiheissa.....	2
2.2	Nuoruuden kehitystehtävät.....	3
2.2.1	Koulutus.....	4
2.2.2	Työllistyminen.....	5
2.3	Nuorisotyöttömyys ja sen vaikutukset nuoren hyvinvointiin.....	6
2.4	Nuorten ajatuksia tulevaisuudesta Nuorisobarometrin 2016 mukaan.....	8
3	OSALLISUUDEN PERUSTEET NUOREN ELÄMÄSSÄ.....	9
3.1	Osallisuuden portaat.....	10
3.2	Nuorten osallisuus.....	11
3.3	Kehittämistoiminnan osallisuutta tukevat toimintatavat ja periaatteet.....	12
3.4	Osallisuuden esteet.....	12
3.5	Eettiset periaatteet.....	14
3.6	Nuorisotyössä vaikuttava lainsäädäntö.....	14
3.7	Nuorisotakuu.....	15
4	VALTAKUNNALLINEN NUORTEN OHJAAMO.....	16
5	KOTKAN OHJAAMO.....	17
5.1	Moniammatillinen osaaminen.....	18
5.2	Monialaiset yhteistyötahot.....	19
6	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	20
7	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	21
7.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	21
7.2	Tutkimusmenetelmä.....	22
7.3	Tutkimusaineiston hankinta.....	22
7.4	Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi.....	23
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	24

8.1	Nuorten tietoisuus Kotkan Ohjaamosta	25
8.2	Tutkimuksessa esille nousseet nuorten palvelutarpeet.....	26
8.3	Nuorten kokemukset Kotkan Ohjaamosta	26
8.4	Nuorten näkemykset Kotkan Ohjaamon visuaalisesta ilmeestä	27
8.5	Nuorten näkemykset Kotkan Ohjaamon tiedottamisesta ja tapahtumista	28
8.6	Nuorten toiveita uudesta toimitilasta.....	29
8.7	Tutkimuksen luotettavuus	30
9	TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
10	KEHITYSEHDOTUKSET JA POHDINTA	33
	LÄHTEET.....	37
	LIITE	

Liite 1. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia nuorten ja nuorten aikuisten kokemuksia Kotkan Ohjaamon tarjoamista monialaisista tuki- ja palvelumahdollisuuksista. Tavoitteena oli kerätä tietoa nuorten omakohtaisten kokemusten kautta palveluiden sopivuudesta ja toimivuudesta. Nuorilta haastattelun kautta saatu tieto on työmme kokonaisuuden ja Ohjaamojen kehittämistoiminnan kannalta hyödyllistä ja perustuu aitoon kokemukseen. Opinnäytetyöllä halusimme myös tarjota nuorille osallisuuden kokemuksia sekä vaikuttamismahdollisuuden Kotkan Ohjaamon toiminnan kehittämiseen.

Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehyksenä toimivat nuorten koulutukseen, työllistymiseen sekä osallisuuteen liittyvät tarpeet. Erityisen tarkastelun kohteena oli mielestämme nämä kolme tärkeää tarvetta, joihin Ohjaamoissa pyritään vastaamaan ja joiden tavoitteena on hyvinvoinnin edistäminen ja nuoren säilyminen täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä.

Valtakunnallinen Ohjaamo-toiminta on lähtenyt liikkeelle osana nuorisotakuun toteutumista, ja se on vielä melko uusi toimintamalli. Ensimmäiset Ohjaamotyyppiset toimintamallit ovat olleet muun muassa Oulussa, Joensuussa ja Mikkelissä. Nämä kolme paikkakuntaa ovat toimineet hyvänä esimerkkinä eri hallinnonalojen ammattilaisten välisestä saumattomasta yhteistyöstä nuorten tukemiseksi. Oulussa sijaitseva Byströmin talo on vuosien saatossa vakiinnuttanut toimintansa ja tarjoaa erittäin laajasti palveluja elämän eri osa-alueilta. (Pakkala, Saukkonen & Savonmäki 2014.)

Olimme mukana Nuoret valtaavat kaupungintalon -tapahtumassa Kotkassa syksyllä 2015, jolloin kuulimme ensimmäisen kerran Ohjaamoista. Mielestämme yhden luukun ja kynnyksettömän palvelumallin kokonaisuus vaikutti mielenkiintoiselta, ja ajatus opinnäytetyön tekemisestä yhdessä nuorten kanssa jäi itämään. Toinen opinnäytetyön tekijöistä on suorittanut työharjoittelun ajankohtana, jolloin Kotkan Ohjaamo käynnistettiin. Meillä on näin ollut mahdollisuus tarkastella asioita lähietäisyydeltä ja saada havaintoihin perustuvaa tietoa nuoren osallistumismahdollisuuksista prosessin aikana.

Nuoruuteen liittyvä minäkuvan ja maailmasuhteen rakentaminen voi johtaa nuorella aikaisempien kokemusten työstämiseen, joita ei nuori ole voinut aikaisemmin käsitellä esimerkiksi voimavarojen puutteesta johtuen. Riski mielenterveyden järkkymiseen kasvaa nuoruusiässä etenkin, jos nuorelle kasautuu liikaa erilaisia haasteita. (Lämsä 2009.) Nuorten parissa toimivien tahojen merkitys korostuu ennen kaikkea tilanteissa, joissa nuoren omat edellytykset vastata elämän tuomiin haasteisiin ovat riittämättömät. Näissä tilanteissa Ohjaamoilla ja muilla toimijoilla on hyvä mahdollisuus neuvoa ja tukea nuorta sekä olla mukana nuoren kanssa rakentamassa hänelle parempaa tulevaisuutta.

2.2 Nuoruuden kehitystehtävät

Nuoruusiän kehitys on monimutkaista, ja sitä ohjaavat monet biologiset, psykologiset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät. Nuoruuden alkuvaiheessa korostuu biologinen kehitys, jolloin nuoren suhtautuminen omaan itseensä sekä ympäristöönsä muuttuu. Biologisten muutosten lisäksi nuori käy läpi erilaisia rooli-muutoksia. Hän hiljalleen irtaantuu perheestään ja saa enemmän itsenäisyyttä päätösten teossa ja samalla valmistautuu aikuisuuden rooleihin. Tähän kehitysvaiheeseen kuuluvat muun muassa valinnat koulutuksesta, ammatista, elämäntavasta ja ihmissuhteista. Nuoruusvaiheessa yksilö saavuttaa kyvyn ajatella loogisella ja abstraktilla tasolla. (Nurmi 1998, 256.)

Elämänkulun vaiheteoriat esittävät, että ihmisten elämä etenee kaikilla melko yhdenmukaisesti käyden läpi tietyt vaiheet ja kehitystehtävät. Myöhäisnuoruuden (16–23-vuotta) yhtenä pääasiallisena kehitystehtävänä on pidetty ammatinvalintaa sekä työuran aloittamista, jotka kasvattavat nuorta itsenäiseksi aikuiseksi. Nuoren aikuisen elämänvaiheessa (23–25-vuotta) kehitystehtävänä on kiinnittyminen pysyväälle työuralle. Perinteiset kehitystehtäväteoriat pitävät työelämää ja uralla etenemistä merkittävänä tyytyväisyyden tunteen lähteinä. (Penttinen 2015, 99.)

Nykyisin elämänkulku voi kuitenkin olla hyvin moninaista ja elämäntilanteet voivat vaihdella koulutuksen, työelämän ja perhe-elämän välillä. Yksilön elämä ei enää kulje automaattisesti samaa rataa: koulutuksen kautta työelämään ja sen jälkeen perheen perustamiseen. Ulkopuolelta tulevat odotukset voivat sekoittaa

nuoren pään, ja hän voi joutua tekemään esimerkiksi hätiköityjä koulutus päätöksiä. Nuoret voivat tehdä yksilöllisiä ja vaihtelevia valintoja koulutus- ja työpoluillaan, ja ammatti-identiteetti voi kehittyä läpi elämän. Opiskeluun käytetään nykyisin enemmän aikaa, ja työssäolo sekä opiskelu voivat limittyä eri elämäntilanteissa. (Penttinen 2015, 99.)

2.2.1 Koulutus

Kasvatustieteiden tohtori Anna-Liisa Lämsä on tutkinut lasten ja nuorten syrjäytymistä. Lämsä on työskennellyt pari vuosikymmentä koulumaailmassa eri tehtävissä ja on sitä kautta saanut vankkaa kokemusta erityisesti koulutuksen vaikutuksesta nuorten syrjäytymisriskiin. Artikkelissaan Lämsä (2009) esittää, että lapsen perusasenne koulunkäyntiin muotoutuu suhteellisen pysyväksi useimmiten jo ensimmäisinä kouluvuosina. Asenteiden kehittymiseen vaikuttavat muun muassa lapsen kokemukset itsestä oppijana ja omasta asemasta kouluyhteisössä. Erityisen tärkeitä koulusuhteen muotoutumiselle ovat mahdolliset muutokset, kuten koulun, luokan ja opettajan vaihtuminen sekä uuden oppiaineen opintojen aloittaminen. Muutoksiin liittyvät kokemukset toimivat suodattimina myöhemmille koulukokemuksille ja voivat vaikuttaa koko myöhempään koulutusuraan. Myös lasten kotitausta ja muu elämäntilanne vaikuttavat omalta osaltaan siihen, miten he sopeutuvat kouluun. Jo alakouluikäisen lapsen kaikki energia voi kulua siihen, että hän saapuu kouluun. Tilanne kärjistyy kuitenkin usein vasta peruskoulun päättyessä. (Lämsä 2009.)

Osa nuorista seuraa edelleenkin vanhempiensa jalanjälkiä pohtiessaan sopivaa koulutusta. He ovat vanhempien työurien kautta nähneet jo varhain, mitä työskentely tietyillä aloilla on ja mitä se vaatii. Nuoren on tehtävä koulutusuran eri vaiheissa valintoja ja päätettävä, mihin suuntaan hän haluaa jatkaa kulkuaan. Osa nuorista osaa hyödyntää valinnoissaan omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan ja sitä kautta löytää itselleen parhaan koulutuspolun. Joillekin nuorille valintojen tekeminen voi kuitenkin olla vaikeaa. Nuori voi olla hieman hukassa eikä tiedä, mitä tai missä haluaisi peruskoulun jälkeen opiskella tai haluaako edes jatkaa opintojaan. Vaikeinta oman koulutusvaihtoehdon löytäminen on yleensä niille nuorille, jotka eivät saa tukea lähiverkostolta. (Lämsä 2009.)

Ystävät ovat nuorelle tärkeitä samaistumiskohteita, ja halu olla samanlainen kuin muut nuoret on tässä ikävaiheessa suurempi kuin missään muussa ikävaiheessa. Lisähaasteita alanvalinnalle ja myös nuoren identiteetin rakentumiselle asettaa, jos sairaus, vamma tai oppimisen vaikeudet rajoittavat toisen asteen koulutusvaihtoehtoja. Nuoren voi olla vaikea myöntää näitä rajoitteita, ja nuoren mielestä oikealta alalta voi tuntua juuri se ala, joka ei kuitenkaan ole hänelle soveltuva. Myös omien rajojen tunnusteleminen ja tulevaisuudensuunnitelmien kyseenalaistaminen ovat osa nuoruusiän identiteettityötä. (Lämsä 2009.)

Viime vuosikymmenien saatossa nuoret ovat tulleet tietoisemmiksi koulutuksen merkityksestä. Nuoret hakeutuvat jatkokoulutukseen, jotta saisivat ammatin ja työpaikan omalta alalta. Siltikään kaikki nuoret eivät hakeudu peruskoulun jälkeeseen koulutukseen ja jotkut jättävät aloittamansa opinnot kesken. Nuorten mahdollisuudet luoda tulevaisuuttaan ovat kouluttamattomuuden myötä varsin vähäiset. (Lämsä 2009.)

2.2.2 Työllistyminen

Leena Penttinen (2015) on artikkelissaan tuonut esille amerikkalaisen Donald E. Superin ammatillisen kehityksen teorian, jossa kuvataan ammatinvalintaa eri ikävaiheissa. Superin teorian mukaan lapset ja nuoret valitsevat tulevan ammattinsa 10–21 ikävuosien välillä. Ammatinvalintaan liittyvät kyvyt ja kiinnostukset kehittyvät 13-vuotiaaksi saakka. Nuoruusiässä kokeillaan ja pohditaan omia kykyjä, taipumuksia ja kiinnostuksen kohteita eri ammattien näkökulmista. Nuoren pohdintoihin vaikuttavat lähiympäristöstä saadut kokemukset erilaisista ammateista ja työtehtävistä. (Penttinen 2015, 98.)

Ammatinvalinta on yksi nuoruusvaiheen tärkeimmistä valinnoista, sillä työ näyttelee suurta roolia ihmisen elämässä ja vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Työelämän muutokset, vanhojen ammattien häviäminen ja uusien syntyminen voivat kuitenkin tehdä ammatinvalinnan nuorelle vaikeammaksi. (Penttinen 2015, 98.) Koulusta työhön siirtymisestä on tullut katkonaisempaa ja epävakaampaa – pysyvän ja vakituisen työn saavuttaminen voi viedä nuorilta enemmän aikaa kuin esimerkiksi muutama vuosikymmen sitten. Nykyisin nuoret vaativat työ-

tään enemmän mielekkyyttä ja hyvää työilmapiiriä kuin esimerkiksi työn pysyvyyttä, sillä nuoret ovat tottuneet pätkätöihin. Toisaalta työelämän epävarmuus aiheuttaa nuorissa myös epävarmuutta tulevaisuutta kohtaan, etenkin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten keskuudessa. (Kojo 2010 23 – 27.)

Nuorten työllistymisen tilannetta nykypäivänä voidaan pitää varsin ristiriitaisena. Nykyisin nuoret ovat keskimäärin paljon paremmin koulutettuja kuin vanhemmat työelämässä olevat ikäryhmät. Samalla nuorten määrä yleisesti on vähentynyt oleellisesti. Tästä huolimatta nuorten siirtyminen ja kiinnittyminen työelämään on hankaloitunut, viivästynyt ja monimuotoistunut. (Asplund & Koistinen 2014, 5.)

2.3 Nuorisotyöttömyys ja sen vaikutukset nuoren hyvinvointiin

Nuorten työttömyystilastojen laskeminen on hankalaa. Nuorisotyöttömyysaste on yleisesti ollut vanhempien ikäluokkien työttömyysasteita selvästi korkeampi. Pelkän työttömyysasteen mukaan ei kuitenkaan voida tehdä päätelmiä nuorisotyöttömyyden vakavuudesta. Työttömyysaste lasketaan työttömien osuutena työvoimasta, mutta huomattava osa nuorista ei kuitenkaan kuulu työvoimaan, vaan nuoret voivat olla opiskelemassa, harjoittelussa tai esimerkiksi kotona hoitamassa pieniä lapsiaan. Tämän vuoksi nuorisotyöttömyyttä tutkitaan tarkentavien mittareiden, kuten NEET-asteen avulla, (not in employment, education or training). Työttömien osuus ikäluokasta antaa nuorten tilanteesta oikeamman kuvan. (Holappa 2016.)

Ylen internetsivuilla uutisoitiin vuoden 2013 tammikuussa, että nuorisotyöttömyys oli kääntynyt laskuun Kymenlaaksossa. ELY-keskuksen työllisyyskatsoituksen mukaan nuorten työllisyystilanne oli kohentunut etenkin Kotkan-Haminan seudulla, jossa alle 25-vuotiaita työttömiä oli yli sata vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen erikoistutkija Niilo Melolinna kertoi, että nuorisotyöttömyyden kasvu oli suurinta vuoden 2009 aikana. Kasvua saattoi olla tuolloin jopa 70 prosenttia vuoden 2008 lukuihin nähden. (Kykänen 2013.) Vuoden 2016 elokuussa Kymen Sanomissa kerrottiin kotkalaisten nuorten työttömien tilanteen edelleen kohentuneen: Kotka-Haminan seudulla oli

alle 25-vuotiaita työttömiä 11 prosenttia vähemmän vuoden takaiseen lukuun verrattuna (Pesu 2016).

Paananen, Surakka ja Kainulainen esittävät Kuntalehden blogissaan (2017) tutkimustuloksia, joiden mukaan koulutuksen ulkopuolelle jääminen peruskoulun jälkeen sekä nuorisotyöttömyys voivat aiheuttaa nuorelle erilaisia hyvinvointiongelmia tulevaisuudessa. Nuorilla aikuisilla muun muassa koulutuksen puute ja päihdeongelmat voivat johtaa pitkittyneeseen työttömyyteen, joka puolestaan aiheuttaa taloudellisia ongelmia ja jopa rikollista käyttäytymistä. Ongelmat myös periytyvät sukupolvelta toiselle. (Paananen, Surakka & Kainulainen 2017.)

Valtakunnallisen sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohankkeen (Sokra) tutkimusten mukaan etenkin Kymenlaaksossa nuorten hyvinvoinnin tilanne on hälyttävä. Kymenlaaksossa koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten sekä pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden nuorten määrä on suuri. Lisäksi nuorisotyöttömyys ja itsemurhatilastot ovat korkealla ja nuorten pahoinvointi näkyy muun muassa palveluiden suurissa käyttäjämäärissä. Työmarkkinoiden rakenteelliset ongelmat aiheuttavat nuorten sekä työikäisten huono-osaisuutta alueella. Tutkimuksen mukaan erityisesti koululaisten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia tulisi lisätä Kymenlaakson alueella. (Paananen, Surakka & Kainulainen 2017.)

Paanasen, Surakan ja Kainulaisen mielestä Suomessa tehdään työtä enemmän seurauksien korjaamiseksi kuin varsinaisen ongelman poistamiseksi, ja siksi tehdyt toimenpiteet eivät tuota tulosta tulevaisuutta ajatellen. Työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella olevien nuorten tilanteen parantamisessa tulisikin keskittyä paremmin ehkäisevään ja hyvinvointia tukevaan työhön sekä korjaavaan työhön. (Paananen, Surakka & Kainulainen 2017.)

Hämäläinen ja Tuomala (2013) tuovat artikkelissaan esiin, että hyvinvointiongelmiensa lisäksi nuorena koettu työttömyys voi aiheuttaa työttömyyden kierrettä sekä alentaa tulotasoa tulevaisuudessa. Nuori ei saa tärkeää työkokemusta, ja hänen jo olemassa oleva osaamisensa voi heikentyä. Pitkittyneiden työttömyysjaksojen pelätään myös synnyttävän nuorten keskuudessa hyväksyvää asennetta työttömyyteen. Avoimista työpaikoista kilpailtaessa uudet työnhakijat

saattavat mennä osaavien, mutta pitkään työttöminä olleiden ohi, koska myös työnantajilla voi olla kielteinen kuva pitkään työttömänä olleen tuottamattomuudesta ja asenteesta työntekoon. (Hämäläinen & Tuomala 2013.)

Hämäläinen ja Tuomala muistuttavat, että tarkasteltaessa tilannetta pidemmällä aikavälillä suurin osa työttömyystilastoissa mukana olevista nuorista päätyy lopulta opiskelemaan tai pysyväälle työuralle. Koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle jääminen ei ole siis pysyvää, vaan tilanteet muuttuvat ajan myötä. Suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat kuitenkin ne nuoret, jotka eivät ole opiskelemissa tai edes hae opiskelu- tai työpaikkaa itselleen. (Hämäläinen & Tuomala 2013.)

2.4 Nuorten ajatuksia tulevaisuudesta Nuorisobarometrin 2016 mukaan

Nuorisobarometri on vuodesta 1994 lähtien vuosittain toteutettu 15–29-vuotiaiden Suomessa asuvien nuorten arvoja ja asenteita tutkiva julkaisusarja. Vuoden 2016 kyselyssä havaittiin, että nuorten epäileväinen suhtautuminen ja luottamuksen puute niin muihin ihmisiin, Suomen tulevaisuuteen asuinmaana kuin koko maailmankin tulevaisuuteen on lisääntynyt nopeasti. Tämä on hälyttävä signaali, sillä elämän mielekkyyden kannalta on tärkeää luottaa siihen, että vaikeuksista huolimatta asiat voivat muuttua paremmiksi. Tulevaisuus ja luottamus kulkevat käsi kädessä. Luottamus tulevaisuuteen ja toisiin ihmisiin on se perusta, jolle nuori voi elämänsuunnitelmiaan rakentaa. (Myllyniemi 2017, 6.)

Tekninen kehitys ja globalisaatio muuttavat yhteiskuntaa nopeassa tahdissa. Nuoret ovat poikkeuksellisen haavoittuvia muuttuvassa ympäristössä, koska he ovat vasta luomassa omaa identiteettiään ja tulevaisuuttaan. Perinteiset aikuis-tumisen mallit eivät enää päde sellaisinaan, eikä yhteiskunta välttämättä pysty turvaamaan kansalaisilleen pysyviä ja turvallisia edellytyksiä elämiselle. Tämä aiheuttaa nuorissa epävarmuutta. He pohtivat, mitä kannattaisi opiskella ja millaisia työpaikkoja heille on tarjolla, kun he ovat aikuisia. Nuoret miettivät paikkaansa yhteiskunnassa ja toimeentuloaan, erityisesti jos hyvinvointiyhteiskunnan tarjoama sosiaalinen ja taloudellinen tuki heikkenee huomattavasti. (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti 2017, 159.)

Enemmistö barometrikyselyyn vastanneista nuorista unelmoi asioista, joita on perinteisesti pidetty merkinä aikuisuudesta ja yhteiskuntaan kiinnittymisestä: vakituisesta työstä ja toimeentulosta, perheestä ja omasta asunnosta. Monen nuoren luottamus hyvinvointivaltion pelastavaan voimaan on heikentymässä. Nuoret haluavat olla mukana työelämässä ja täyttää velvollisuutensa täysivaltaisina kansalaisina. Samalla he kuitenkin pelkäävät työttömyyttä ja ovat huolestuneita toimeentulonsa riittävydestä. Tähän pelkoon on voinut vaikuttaa muun muassa julkisessa keskustelussa viime aikoina jatkuvasti esillä ollut etuuksien leikkaaminen työttömiltä. (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti 2017, 171.)

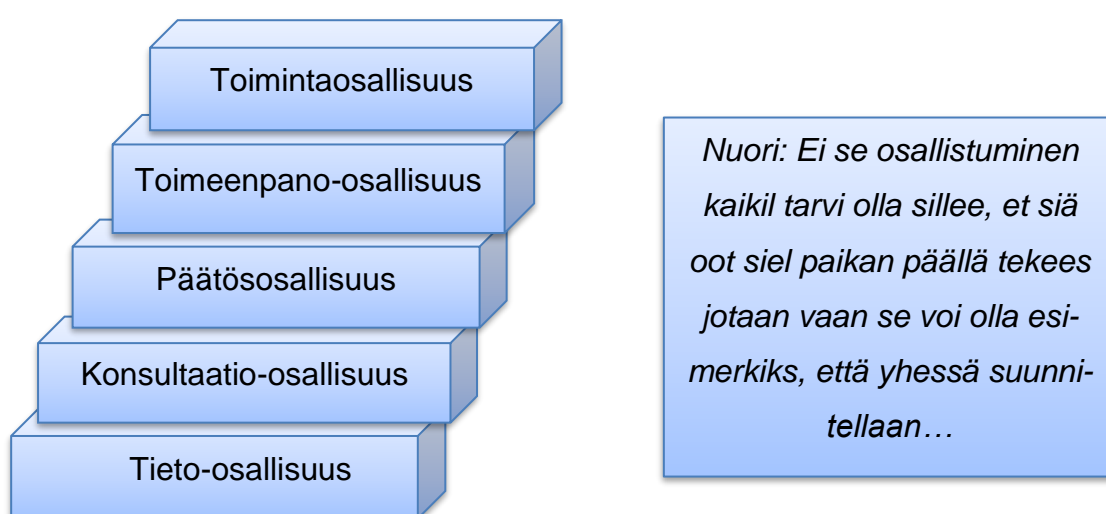
3 OSALLISUUDEN PERUSTEET NUOREN ELÄMÄSSÄ

Osallisuus on voimauttavaa tunnetta yhteenkuuluvuudesta ympäröivään yhteisöön sekä vapautta valita oma osallisuuden taso. Osallisuus on tunne, jonka yksilöt kokevat kukin omalla tavallaan. Tunneperustainen tietoisuus mahdollisuudesta vaikuttaa sekä omiin että yhteisön asioihin synnyttää yksilölle kokemuksen osallisuudesta. Yksilötasolla tavoitteena on syventää ihmisen uskoa omiin vaikutus- ja toimintamahdollisuuksiinsa edistämällä omatoimisuutta ja elämänhallinnan tunnetta. Osallisuus yhteiskuntaan edellyttää yksilöltä aktiivista omatoimijuutta, jota voidaan tukea muun muassa demokratialla, järjestöjen toiminnalla sekä kannustamalla kansalaisia osallistumaan ja vaikuttamaan yhteisiin asioihin. (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 50–67.)

Raivion ja Karjalaisen mukaan (2013) osallisuus rakentuu kolmen osatekijän ympärille: riittävä toimeentulo, yhteisöön kiinnittyminen ja aktiivinen toiminta. Yksilöllä tulee olla käytössään riittävät resurssit, jotka takaavat turvallisuuden, riittävän toimeentulon ja hyvinvoinnin. Yhteisöön kiinnittymisessä ihminen kokee olevansa hyväksytty yhteisön jäsen, mikä tukee yksilön hyvinvointia ja suojaa syrjäytymiseltä. Mikäli tunne yhteisöön kuulumisesta on toteutunut, suojaa se yksilöä myöhemmin uhkaavilta ilmiöiltä, kuten rikollisuudelta. Aktiivisen toiminnan edellytyksenä yksilöllä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä, jota yhteiskunnan tulee tukea jakamalla tasapuolisesti olemassa olevia toimintamahdollisuuksia. (Raivio & Karjalainen 2013, 16.)

3.1 Osallisuuden portaat

Tässä luvussa esitellään osallisuuden portaat, jotka on määritelty Ailasmaan ym. (2013, 68–69) artikkelissa Nuorten osallisuus – tieto-osallisuudesta toimintaosallisuuteen. Osallisuuden portaat rakentuvat viidelle eri tasolle. Osallisuuden toteutumisen arvioinnin lähtökohtana on se, millä tavoin ja kuinka paljon nuorella on mahdollisuus osallistua portaiden eri vaiheissa. Pohja nuoren osallisuudelle alkaa nuoren kuulemisesta, mutta merkittävää osallisuuden kokemukselle on myös se, mitä tapahtuu kuulemisen jälkeen.

Kuva 1. Osallisuuden portaat

Portaiden alimmalla tasolla (tieto-osallisuus) nuori on tietoinen palveluista sekä vaikutusmahdollisuuksistaan. Nuoret kertovat ajatuksistaan ja kokemuksistaan palveluista asioista päättävälle, ja heitä myös kuunnellaan, vaikka aikuinen on vastuussa lopullisesta päätöksestä.

Toisella portaalla (konsultaatio-osallisuus) nuori on mukana häntä koskevien palvelujen ja asioiden suunnittelussa sekä käyttäjän että kehittäjän roolissa. Päättäjät kysyvät nuorelta mielipidettä, mutta toisen portaan osallisuus ei edellytä, että mielipiteet huomioidaan lopullisessa päätöksessä.

Kolmannella portaalla (päätösosallisuus) nuori on mukana suunnittelun ja kehittämisen lisäksi myös päätöksenteossa. Nuori osallistuu kokouksiin, joissa jokainen saa oman puheenvuoron ja kuulee myös muiden näkökulmat asioihin.

Toteutuksen suunnitelma tehdään yhdessä ja myös nuoret pääsevät vaikuttamaan päätökseen.

Neljännellä portaalla (toimeenpano-osallisuus) nuoret ovat osallisina päätöksenteossa sekä toimeenpanossa. Nuoret suunnittelevat käytännön toteutuksen joko yksin tai yhdessä aikuisten kanssa ja ovat mukana toteutuksessa kehittäen näin omaa hyvinvointiaan.

Viidennellä portaalla (toiminta-osallisuus) lähtökohtana ovat nuorten omat ideat ja ajatukset, joita nuoret pääsevät myös toteuttamaan aikuisten avustuksella. Nuoret itse suunnittelevat, päättävät ja toteuttavat asioita, joita haluaisivat kehittää.

3.2 Nuorten osallisuus

Nuorten osallisuus on ilmiö, joka voi toteutua arkipäivän yhteisöissä, kuten kotona, koulussa tai kaveripiireissä. Osallisuus voi myös toteutua tai jäädä toteutumatta erilaisissa yhteiskunnan tuottamissa nuorille suunnatuissa palveluissa, joilla pyritään parantamaan hyvinvointia, vähentämään eriarvoisuutta tai syrjäytymisen mahdollisuutta. Nuorten osallisuuden tarkastelu tulisi nähdä laaja-alaisena, huomioida nuorten omanlaiset tarpeet ja kysyä heiltä, miltä osallisuus eri yhteisöissä tuntuu. (Kiilakoski ym. 2012, 16)

Osallisuuteen kuuluu oikeus tulla hyväksytyksi yhteisöön omana arvokkaana yksilönään. Osallisena oleminen on paljon muutakin kuin ainoastaan yhteisöön kuulumista. Se on aitoa vastuun saamista ja kantamista omasta, toisten sekä koko yhteisön toimintakyvystä. Osallisuus on myös omistautumista yhteisten asioiden edistämiseen. Osallisena ihmisellä on mahdollisuus toimia ja muuttaa yhteisöä, johon hän kuuluu. Osallisuuden toteutuminen edellyttää yhteisössä vallan jakamista, saamista sekä kantamista. Nuorten osallisuus ei toteudu, jos nuoria ainoastaan kuullaan, mutta heidän mielipiteilleen ei anneta yhteisistä asioista päätettäessä mitään arvoa. Jakamalla valtaa ja ottamalla nuoret mukaan yhteisistä asioista päättämiseen saadaan uusia näkökulmia maailman tarkasteluun. (Kiilakoski ym. 2012, 15–16.)

3.3 Kehittämistoiminnan osallisuutta tukevat toimintatavat ja periaatteet

Nykypäivän kehittämistoiminnassa korostetaan osallisuuden merkitystä. Kehittämistoiminta on sosiaalinen prosessi, joka edellyttää avoimuutta, osallistuvaa vuorovaikutusta ja aktiivista osallistumista. Nuorella on mahdollisuus tulla mukaan konkreettiseen kehittämistoimintaan, jos hän saa mahdollisuuden tulla nähdyksi ja kuulluksi. Vastavuoroisen keskustelun avulla asianosaiset voivat avoimesti arvioida kehittämistoiminnan toimintatapoja, perusteita sekä tavoitteita. (Toikko & Rantanen 2009, 89.) Nuorilähtöinen ja käyttäjäkeskeinen osallisuus toteutuu tilanteessa, jossa palvelujen piirissä olevat nuoret pääsevät mukaan Ohjaamo-toimintaan ja sen kehittämiseen haluamallaan tavalla. Lähtökohtana on aina nuoren oma osallistumisen ja vaikuttamisen halu.

Osallisuutta voidaan myös hyödyntää monella eri tavalla. Nuorelta saatua tietoa voidaan käyttää palvelujen laadun parantamisessa, jotta palvelut vastaisivat paremmin nuoren tarpeita. THL:n yhdenvertaisuuden ja osallisuuden tutkija Jenni Wessman (2016) kiteyttää asian hyvin seuraavaan lauseeseen:

Jos nuorille suunnattujen palveluiden suunnittelussa hyödynnetään nuorilta itseltään saatua tietoa, on mahdollisuus, ettei hukata enää yhtään apua hakevaa nuorta.

Onnistuneen kehittämistoiminnan edellytys on, että toimijoiden ohella myös käyttäjät saavat mahdollisuuden osallistua kehittämisprosessiin. Käyttäjiä konsultoidaan asiantuntijoina, jolloin saadaan tärkeää kokemuksellista tietoa toiminnan kehittämiseen henkilökohtaisella näkemyksellä. (Toikko & Rantanen 2009, 90–91, 95–96.) Kokemukset tasavertaisesta kumppanuudesta Ohjaamojen kehittämistyössä tuovat nuorelle osallisuuden kokemuksen lisäksi myös oppimiskokemuksia sekä mahdollisuuden verkostoitua ja ilmaista uusia kehittämiskohteita.

3.4 Osallisuuden esteet

Jokaisella tulisi olla mahdollisuus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa. Nuorten osallisuus, arviointi ja vaikuttamismahdollisuudet kuntapalveluissa ei-

vät toteudu itsestään, vaan se vaatii nuorten näkemisen osana kuntien strategisia tavoitteita. Nuorilla on vaikuttamisen halua, ja he toivovat vilpittömää kiinnostusta ja aitoja osallistumisen mahdollisuuksia itseään koskevissa asioissa. Nuorten kokemuksiensa mukaan heillä on vaikutusmahdollisuuksia kouluun ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa, mutta nuorisopolitiikassa vaikutusmahdollisuudet koetaan edelleenkin puutteellisina. Esteinä laajaan osallisuuteen voivat olla muun muassa asenteet sekä tiedonvälityksen heikkous. (Gretschel & Kaunistangas 2012, 13.) Osallisuuden tukemisessa tulee erityisesti huomioida nuoret, joilla voi olla heikentyneet mahdollisuudet saada äänensä kuuluviin muun muassa vamman, sairauden tai elämäntilanteen johdosta (THL 2017).

Osallisuuden esteenä voi olla nuoren osattomuuden kokemus ja tunne siitä, ettei häntä ole yrityksistä huolimatta huomioitu riittävästi. Osallisuuden puute saattaa johtaa vieraantumisen tilanteeseen, jossa nuori voi kadottaa suhteen ympäristöönsä, yhteiskuntaan tai omaan itseensä. Esteitä voivat muodostaa kasvatukselliset ja kulttuuriset tekijät, jos nuori on kasvanut perheessä, jossa vaikuttamisen ilmapiiri ja osallisuuden ilmeneminen on ollut vähäistä. Osan esteistä voivat aiheuttaa myös nuorisotyön työmuotojen sisäiset esteet. Nuorisohjaajien kasvatukselliset käytännöt ja myönteinen asenne vaikuttamiseen ovat merkittävässä roolissa toimijuuden ja osallisuuden ilmenemisessä. Nuoret kaipaavat ohjaajilta rohkaisevaa asennetta osallistumiseen sekä yhteisöllisyyden korostamista esimerkiksi nuorisotilojen käyttäjien keskuudessa, jotta uusien nuorten on helpompaa tulla mukaan toimintaan. (Ailasmaa ym. 2013, 71–72.)

Moniammatillisuus on suuressa roolissa myös nuorten palveluissa, ja se saattaa olla haasteena nuoren oman näkemyksen julkitulossa. Nuoren ympärillä voi olla useita eri auttamistahoja, jotka tuovat tilanteeseen oman osaamisensa ja näkemyksensä. Useiden eri toimijoiden osallistuminen palveluprosessiin saattaa myös nostaa kynnyksiä omiin palveluihin vaikuttamiseen. Nuoren ja ammattilaisen näkemykset hyvinvoinnista ja palvelujen järjestämisestä voivat olla hyvinkin erilaiset, ja se saattaa muodostua esteeksi osallisuudelle. Hyvinvointia tukevissa palveluissa ammattilaisen oman asiantuntijuuden ja osaamisen korostaminen voi saada nuoren osallisuuden katoamaan ja vaikutusmahdollisuudet omaan tilanteeseen jäävät riittämättömiksi. (Gellin ym. 2012, 162–163.)

3.5 Eettiset periaatteet

Sosiaalialalla on tärkeää muistaa asiakkaan omatoimisuus ja päätösvalta. Riippumatta asiakkaan aktiivisuudesta työntekijä ei saa painostaa asiakasta tekemään ratkaisuja, jotka eivät tule asiakkaalta itseltään. Nuoren osallisuuden tunteen säilyttäminen on ammattilaisen vastuulla koko auttamisprosessin ajan. Nuoren tulee itse oivaltaa, miksi hän teki tietyn ratkaisun, jotta olisi tyytyväinen valintaansa myöhemminkin. Työntekijä voi ohjata, neuvoa ja tukea nuorta, mutta hänen tulee muistaa ja hyväksyä, että nuori tekee lopulta itse omat päätöksensä. (Arki, arvot ja etiikka 2017, 16–17.)

Asiakastyössä eettisyys näkyy muun muassa kykynä olla dialogissa asiakkaan kanssa. Erityisesti tulee huomioida, miten eettiset periaatteet vaikuttavat työskentelyyn ja lopputulokseen. Omia työtapoja tulee jatkuvasti tarkastella eettisestä näkökulmasta. Työntekijän tulee kohdella kaikkia tasapuolisesti ja kyetä ammatilliseen empaattisuuteen. Työntekijältä vaaditaan hyvää tilannetajua ja herkkyyttä tunnistaa asiakkaiden erilaisia tarpeita. (Arki, arvot ja etiikka 2017, 31–32.)

3.6 Nuorisotyössä vaikuttava lainsäädäntö

Nuorisolaissa (21.12.2016/1285) nuori määritellään alle 29-vuotiaaksi. Lain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista. Lisäksi nuorisolain avulla pyritään tukemaan nuorten harrastus- sekä yhteiskunnallista toimintaa, parantamaan nuorten kasvuoloja sekä edistämään tasa-arvon toteutumista. (Nuorisolaki 2. § & 3. §.) Viranomaisille on säädetty toimialoittain velvoitteita julkisten palvelujen järjestämisestä. Yksityisillä palveluntuottajilla ei ole lakiin perustuvaa vastaavaa velvoitetta osallistua nuorisopalvelujen tuottamiseen. (Lybeck & Walldén 2011, 26.)

Nuorisolaissa on määritelty valtion ja kunnan vastuut nuorisotyön eri tehtävistä. Kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä monipuoliselle nuorisotoiminnalle muun muassa järjestämällä palveluja ja tiloja nuorille ja tekemällä yhteistyötä

muiden nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto monialaisen yhteistyön suunnittelua ja kehittämistä varten. Verkoston tehtävänä on muun muassa tuottaa tietoa nuorten elinoloista päätöksentekoa ja suunnittelua varten, edistää nuorille tarkoitettujen palvelujen koordinoimista sekä edistää yhteistyötä eri tahojen kanssa. (Nuorisolaki 9. §.)

Nuorisolain lisäksi myös kuntalaissa (10.4.2015/410) säädetään nuorten osallisuudesta kunnan asioista päätettäessä. Kunnan tulee perustaa nuorisovaltuusto, jonka avulla nuorten vaikuttamismahdollisuuksia pyritään varmistamaan. Nuorisovaltuustolla tulee olla mahdollisuus olla mukana suunnittelemassa, valmistelemassa ja toteuttamassa kunnan toimintoja, joita pitävät lasten ja nuorten kannalta tärkeinä. (Kuntalaki 26. §.)

3.7 Nuorisotakuu

Virallisen määritelmän mukaan nuorisotakuu tarkoittaa sitä, että *jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta*. Nuorisotakuu koostuu monista eri tahojen tuottamista palveluista, kuten etsivästä nuorisotyöstä, nuorten työpajoista, nuorten aikuisten osaamisohjelmasta, TE-palvelun sanssikortista sekä Kelan kuntoutuksista. (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin s.a.) Monet nuorisotakuun toimet, kuten tarjotut koulutuspaikat tai oppisopimustoiminta, lisäävät etenemisväyliä nuorille, vaikka toimia ei mielletä nuorisotakuun toimiksi. Onkin todennäköistä, että jokainen nuori jossakin elämäntilanteessaan tarvitsee tai voi hyödyntää ainakin joitakin nuorisotakuun toteutumiseksi tarkoitettuja monialaisia palveluja. (Aina kannattaa yrittää s.a.)

Nuorisotakuun tavoitteena on auttaa kaikkia nuoria pääsemään eteenpäin elämässään. Palvelujen tarpeeseen vaikuttaa aina nuoren yksilöllinen tilanne. Viranomaisten on yhdessä nuoren kanssa tarvittaessa arvioitava, millä toimilla ja palveluilla voidaan parhaiten auttaa nuorta kohti itsenäistä elämää, työtä ja riittävää toimeentuloa. Nuorisotakuuta toteutetaan monialaisena ja moniammatillisena yhteistyönä, joten nuori voi ottaa yhteyttä esimerkiksi koulutus-, työvoima- tai nuorisoviranomaisiin, joilta voi pyytää apua hänelle sopivan palvelun

löytämiseksi. Tarvittaessa eri palveluja voidaan käyttää myös samanaikaisesti. (Nuorisotakuu auttaa pääsemään kuntoutukseen s.a.)

4 VALTAKUNNALLINEN NUORTEN OHJAAMO

Yksi nuorisotakuun myötä syntyneistä hankkeista on Ohjaamo-toiminnan käynnistäminen Suomessa. Valtakunnallinen nuorten Ohjaamo on alle 30-vuotiaille suunnattu matalan kynnyksen palvelumalli, jonka tavoitteena on yhden oven periaatteella helpottaa nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan ilman turhaa byrokratiaa tai lähettäviä tahoja. Ohjaamoista saa laaja-alaista tietoa ja ohjausta muun muassa elämän hallintaan, sosiaalisiin tuen tarpeisiin ja omaan uraan tai työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Ohjaamot toimivat erityisesti elämän nivelvaiheissa olevien nuorten tukena ja auttavat heitä oman polun löytämisessä. Lähtökohtana on aina yksilöllisen palveluntarpeen huomioiminen ja nuoren oma näkemys tilanteestaan. (Nuorisotakuu s.a.)

Ohjaamon toiminnan tavoitteena on nuoren elämäntilanteen parantaminen neuvonnan tai ohjauksen kautta. Ohjaamosta saa tietoa eri hallinnonaloista saatavista peruspalveluista, ja toiminnan päämääränä on, että Ohjaamo toimii tukena siihen asti, kunnes nuoren tilanteeseen löydetään jokin pidempiaikainen ratkaisu, kuten esimerkiksi yhteistyökumppaneiden tarjoama palvelu, työllistyminen tai opiskelu. (Ohjaamo – mikä se on? 2016.)

Ohjaamon laaja-alaisiin yhteistyökumppaneihin kuuluu oppilaitosten ja viranomaistahojen lisäksi kolmannen sektorin toimijoita, vapaaehtoistyötä tekeviä ja muita nuorten kanssa toimivia tahoja. Ohjaamot toimivat myös linkkinä yrittäjäjärjestöjen sekä paikallisten yrittäjien suuntaan edistäen nuorten ja työnantajien kohtaamista. Yhteistyö kumppaneiden kanssa perustuu selkeään sopimuksellisuuteen eri tahojen kesken. Ohjaamossa tulee vähittäisvaatimusten mukaan olla joko fyysisesti paikalla tai päivystysluontoisesti ainakin TE-toimisto, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, palveluohjaaja / nuorisotyöntekijä / työvalmentaja, sosiaaliohjaus tai sosiaalityö sekä vähintään toisen asteen oppilaitokset. Ver-

kostoon kuuluu lisäksi Kela, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä terveystalvet. Ohjaamo tekee tiivistä yhteistyötä myös toiminta-alueen etsivän nuorisotyön kanssa. (Mikä on Ohjaamo? s.a.)

5 KOTKAN OHJAAMO

Kotkan Ohjaamo avattiin helmikuussa 2016 kauppakeskus Pasaatiin. Ensimmäisen vuoden sijainti on ollut merkityksellinen varsinkin tunnetuksi tulemisen kannalta, sillä nuoret viettävät paljon aikaa kauppakeskuksen tiloissa ja Ohjaamo on tullut tutuksi useasti jo ohi kävellessä. Kesäkuussa 2017 Ohjaamo avautuu uusiin tiloihin entisessä Palotorninvuoren päiväkodissa Kotkan kaupungin keskustassa. (Kotkan Ohjaamo s.a.)

Kotkan Ohjaamo on alusta alkaen antanut nuorille tilaisuuden tulla mukaan kehittämistyöhön ja päätöksentekoon. Nuoria on kuultu visuaalista ilmettä laadittaessa ja heitä on pyydetty mukaan sen toteuttamiseen. Kuvan 2 herättelevä mainosteksti on yksi Kotkan Ohjaamon käyttämistä iskulauseista, joita nuoret olivat mukana kehittälemässä.

Kuva 2. Kotkan Ohjaamon iskulause

Valokuvat mainontaa varten otettiin Merikeskus Vellamossa, jonka nuoret itse äänestivät mieleisikseen paikaksi. Nuoret saivat myös mahdollisuuden olla mukana valitsemassa Kotkan Ohjaamon koordinaattoria, jolle he saivat esittää kysymyksiä ja tehdä omia havaintoja. (Ohjaamocase: Kotka 2016.) Työharjoittelussa saadun kokemuksen mukaan nuorilla on selvästi halua tulla mukaan päätöksentekoon ja rohkeutta tuoda esiin oma mielipiteensä päätöksentekohetkellä, jos heille annetaan siihen mahdollisuus.

5.1 Moniammatillinen osaaminen

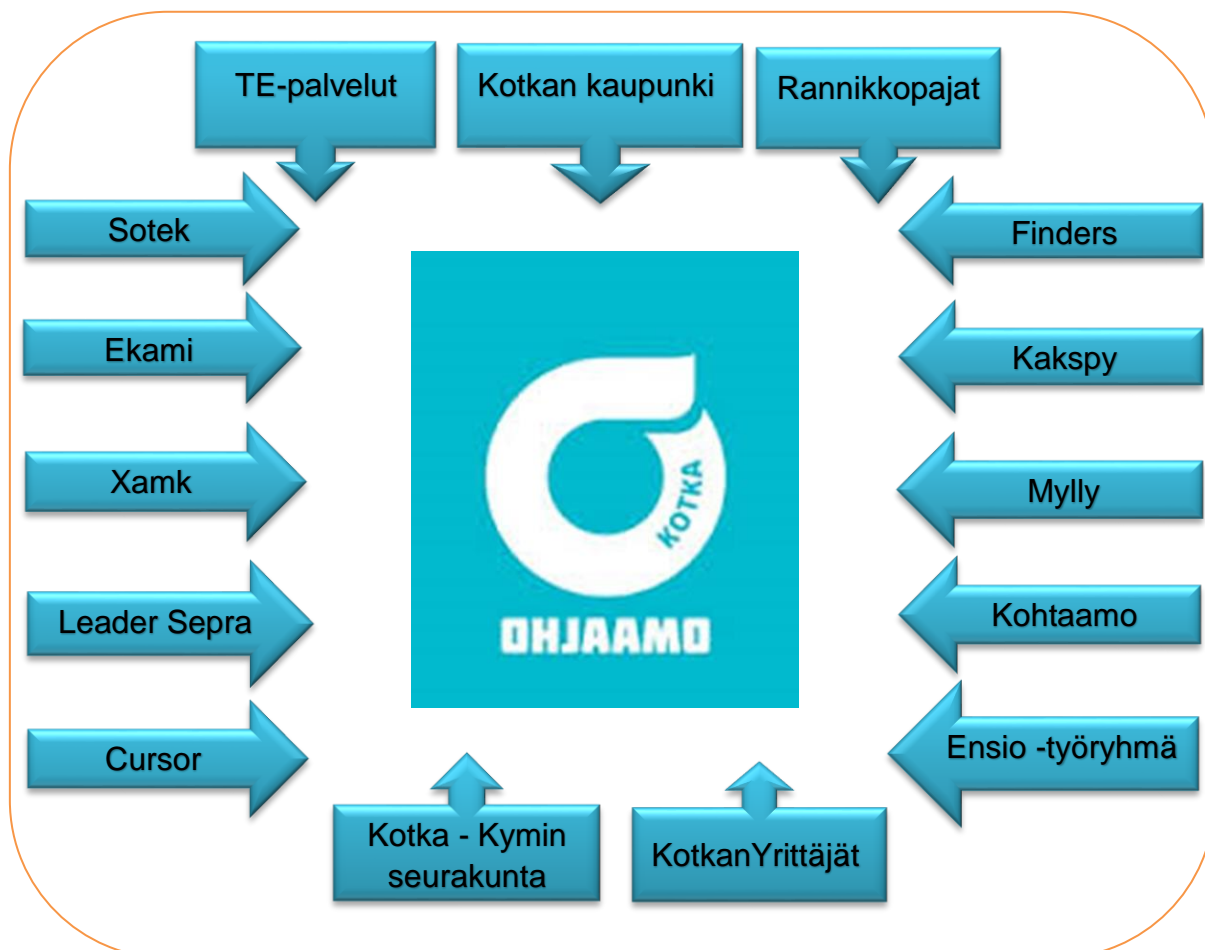
Monitahoinen kumppanuus mahdollistaa lain edellyttämien tahojen sekä yksityisen että kolmannen sektorin edustajien palvelujen ja ammattitaidon hyödyntämisen nuorille tuotettavissa palveluissa. Moniammatillisuus ja moniammatillinen yhteistyö tuovat palveluja lähemmäs nuorta matalan kynnyksen mallin mukaisesti. Palvelut tuodaan nuoren luo eikä nuorta juokseteta luukulta luukulle. Onnistunut moniammatillinen yhteistyö edellyttää selkeästi jaettuja rooleja ja vastuita eri toimijoiden kesken. Palvelujen oikea-aikaisuus vaatii verkoston sisäisen osaamisen tunnistamista ja järjestelmällisyyttä. Moniammatillisen työn avulla voidaan helpommin havaita tekijöitä, jotka vaikuttavat nuoren elämänhallintaan ja itsenäistymiseen, ja tarjota nuorelle oikeanlaista tukea oikeaan aikaan. (Timonen 2011, 94–95.)

Nykypäivänä tarvitaan kehittyneempiä yhteistyön muotoja ja yhteistyöverkostoja. Moniammatillisesti työskentelevät ihmiset yhdistävät osaamisensa, tietonsa ja taitonsa, jotta saavutetaan tavoitteet ja löydetään yhteinen käsitys tilanteesta. Verkostojen ja eri ammattialojen kautta työhön tulee vaihtoehtoisia ratkaisuja ja uusia näkökulmia. Moniammatillinen yhteistyö edellyttää asiakaslähtöisyyttä ja hyviä vuorovaikutustaitoja. Lisäksi yhteistyötä tekevien on tunnistettava asiantuntijoiden roolit ja niiden muutokset. Tärkeää on myös tiedon ja eri näkökulmien kerääminen sekä yhteyksien ylläpitäminen moniammatillisiin verkostoihin. (Isoherranen 2008, 33–35.)

Kotkan Ohjaamossa työtä tehdään nuorilähtöisesti ja moniammatillisuutta hyödyntäen. Ohjaamossa työskentelee viikoittain muun muassa nuorisotyöntekijöitä, työvoimatoimiston asiantuntija, etsivän nuorisotyön yksilövalmentaja sekä sosiaaliohjaaja. Satunnaisesti Ohjaamossa on tavattavissa myös esimerkiksi opinto-ohjaaja sekä seurakunnan edustaja. Laaja-alainen yhteistyöverkosto mahdollistaa nuoren ja palveluiden yhteen saattamisen sekä tarjoaa erilaisia vaihtoehtoja tilanteiden ratkaisemiseksi. (Kotkan Ohjaamo s.a.)

5.2 Monialaiset yhteistyötahot

Kotkan Ohjaamo tekee monialaista yhteistyötä useiden toimijoiden kesken (Kotkan Ohjaamo 2017). Alla olevassa kaaviossa on kuvattu Kotkan Ohjaamon moniammatillinen yhteistyöverkosto.

Kuva 3. Kotkan Ohjaamon yhteistyökumppanit (Kotkan Ohjaamo 2017).

Kotkan Ohjaamon yhteistyöverkostossa on huomioitu hyvin alueella toimivat julkisen sekä kolmannen sektorin palveluntuottajat. Nuoren taustojen ja kokonaistilanteen kannalta on tärkeää, että yhteistyö on verkostoitunutta ja laaja-alaista, jotta löydetään juuri sopiva apu nuoren elämän sen hetkiseen elämäntilanteeseen.

6 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Ohjaamo-toimintaa on tutkittu tähän mennessä hyvin vähän, johtuen siitä, että Ohjaamot ovat varsin uusi toimintamalli. Sosionomi (YAMK) Riikka Siniluoto Diakonia-ammattikorkeakoulusta on tehnyt opinnäytetyönä tutkimuksen Espoon Ohjaamolle, jossa tavoitteena oli saada tietoa siitä, miten nuoret saadaan paremmin mukaan toimintaan ja enemmän osallisiksi toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Tutkimuksessa myös selvitettiin, miten tiedottamisesta saataisiin nuorille kiinnostavampaa. Tutkimuksesta selvisi, että nuorten palveluissa matala kynnyks tulisi turvata. Matalan kynnyksen palveluun liittyviä hyviä menetelytapoja ovat muun muassa asiakaslähtöinen ajattelu ja toiminta sekä nuorten kohtaamisissa että markkinoinnissa ja tiedottamisessa. Tutkimuksen mukaan hyvinä tiedottamiskanavina toimivat sekä perinteiset että sosiaalisen median kanavat. (Siniluoto 2016, 2.)

Nuorisotutkimusseura sekä THL ovat toteuttaneet vuonna 2014 Nuoret ja palvelujärjestelmä -hankkeen, jossa kerättiin tietoa syrjäytymisvaarassa olevilta nuorilta heidän käyttämistään hyvinvointipalveluista sekä syrjäytymisen kustannuksista. Erityisesti kiinnitettiin huomiota siihen, miten palvelut kohtaavat nuoret ja heidän tarpeensa. Tarkastelun kohteina olivat nuoriso-, sosiaali- ja työvoimapaalvelut, joiden työntekijöitä haastateltiin palveluiden vaikuttavuudesta. Tutkimuksen mukaan nuorten kokemukset eri palveluista olivat pääsääntöisesti hyviä. Työntekijät painottivat luottamuksellisen suhteen syntymisen tärkeyttä nuoren kanssa, jotta palveluilla olisi mahdollisimman paljon vaikutusta nuoren elämään. Tutkimukseen osallistuneet toivat esille, että luottamuksen syntymistä helpottaisi, jos nuorella olisi yksi työntekijä, joka hoitaisi nuoren tilannetta ja eri asiakkuuksia tilanteen mukaan. Tutkimuksesta saatuja nuorten kokemuksia voidaan käyttää hyväksi muun muassa arvioitaessa ja kehitettäessä palvelujen laatua, tehokkuutta ja tuloksellisuutta. (Aaltonen & Berg 2015, 57, 149.)

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Idean opinnäytetyölle saimme syksyllä 2015, kun olimme opiskelijaryhmänä ohjaamassa yhtä toimintapistettä kaupungintalon valtauksessa ja kävimme tutustumassa Ohjaamon esittelypisteeseen. Meille kerrottiin Ohjaamo-toiminnasta, joka oli meille uusi ja mielenkiintoa herättävä asia. Tapahtuman yhteydessä syntyivät myös ensimmäiset kontaktimme kaupungin nuorisotoimeen, jonka johtajalle myöhemmin ehdotimme opinnäytetyön tekemistä Kotkan Ohjaamoon liittyen. Tutkimuksemme toteuttaminen ajoitettiin niin, että Ohjaamo oli ehtinyt olla toiminnassa riittävän kauan, jotta saimme kartoitettua nuorten kokemuksia.

Opinnäytettämme varten haastattelimme Ohjaamon kohderyhmään kuuluvia kotkalaisia nuoria. Haastattelut tehtiin talvella 2017 noin vuosi Kotkan Ohjaamon avautumisen jälkeen. Haastateltavien joukossa oli sekä poikia että tyttöjä, ja heidän koulutustaustansa olivat vaihtelevia. Joukossa oli peruskoululaisia sekä toisen asteen opiskelijoita. Kokemuksemme mukaan nuoret lähtivät helposti mukaan haastateltaviksi ja olivat innostuneita asiasta. Ainoastaan yksi haastateltavista halusi miettiä asiaa yön yli.

7.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Kotkaan on avattu nuorten Ohjaamo helmikuussa 2016, ja toiminta on vielä niin uutta, että on tärkeää saada tietoa asiakkailta toiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksestamme on hyötyä myös valtakunnallisesti, koska hyväksi havaittujen toimintamallien jakaminen auttaa tuottamaan laadukkaampia palveluita. Tutkimuksemme keskeiset kysymykset olivat seuraavat:

Millainen tietoisuus nuorilla on Ohjaamon toimintamallista?

Vastasivatko Kotkan Ohjaamon tarjoamat palvelut nuorten tarpeisiin ja miten palveluita voisi heidän mielestä kehittää?

Keräsimme tietoja nuorten kokemuksista Ohjaamon palveluiden toimivuudesta ja asiakkaiden tarpeisiin vastaamisesta. Toimintamallin kehittämisen kannalta on tärkeää saada suoraa tietoa palvelun kohderyhmältä. Tutkimusten mukaan

nuorten osallistuminen palveluiden kehittämiseen on vähäistä. Jotta nuoret osallistuisivat enemmän, tulisi olla tarjolla vaihtoehtoisia menetelmiä osallisuuden kannustamiseksi (THL 2017). Haastattelujen kautta nuoret saivat äänensä kuuluviin ja pääsivät myös osallisiksi heille tarkoitettujen palveluiden kehittämiseen.

7.2 Tutkimusmenetelmä

Valitsimme opinnäytetyömme menetelmäksi laadullisen menetelmän, avoimen haastattelun. Kvalitatiivinen tutkimus on tiedonhankintaa, joka perustuu kokonaisvaltaiseen näkökulmaan, jossa aineisto hankitaan aidoissa tilanteissa. Nuorten kanssa laadullinen menetelmä voi toimia joustavuutensa vuoksi paremmin, koska siinä voidaan huomioida paremmin vaihtuvia olosuhteita. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Haastattelulla saimme kattavampaa tutkimuksellista tietoa, ja vastausprosentti oli parempi kuin perinteisellä lomakekyselyllä. Avoimella haastattelulla aihetta ei rajata niin tarkkaan, ja näin meidän oli mahdollista saada muutakin hyödyllistä tietoa nuorten elämästä ja heidän palvelutarpeistaan. Haastattelussa tuli helpommin esille myös henkilökohtaiset tarpeet ja mielipiteet. (Pitkäranta 2010, 107). Vaikka käytimme avointa haastattelua, sisältö kuitenkin liittyi tutkittavaan aiheeseen eli Ohjaamon palveluiden kehittämiseen.

Laadullista tutkimusta tehtäessä tulee tutkittavien valintaan kiinnittää huomiota. Kohderyhmän tulisi tietää tutkittavasta aiheesta mahdollisimman paljon. (Kananen 2014, 97.) Valitsimme menetelmäksi henkilökohtaisen avoimen haastattelun, koska halusimme tarjota nuorille mahdollisuuden kehittävään dialogiin. Avoimen haastattelun aikana oli mahdollista tarkentaa kysymyksiä, kun taas lomakekyselyssä kysymysten ymmärtäminen olisi tullut varmistaa jo ennen lomakkeiden jakoa. Haastatteleamalla vältyttiin siis paremmin virhetulkinnoilta. (Vilkkä 2015, 127.)

7.3 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkimusaineistona olivat kahdeksan nuoren yksilohaastattelut. Haastateltavat valikoituivat Ohjaamon palveluita käyttävistä nuorista. Heillä oli erilaisia kontakteja Ohjaamoon – osa oli ollut mukana toiminnassa jo alusta asti, osa oli vasta

tutustumassa toimintaan. Olimme paikan päällä Ohjaamossa, jossa kerroimme nuorille opinnäytetyöstämme ja kysyimme halukkuutta osallistua tutkimukseemme. Käytimme haastateltavien valinnassa hyödyksi myös Ohjaamon työntekijöiden kokemusta ja näkemystä heidän asiakkaistaan, jonka kautta saimme kontakteja nuoriin. Haastateltavilla tuli olla riittävästi kokemusta Ohjaamon palveluista, jotta he pystyivät arvioimaan palveluiden toimivuutta. Näin saatiin tutkimuksen kannalta oleellista tietoa.

Haastattelujen tallentamisessa käytimme apuna nauhuria, jonka käyttöön kaikki nuoret suostuivat. Kerroimme haastateltavalle, että aineiston litteroinnin jälkeen nauhoitteet hävitetään hänen yksityisyyden suojaamiseksi. Haastattelut tehtiin Kotkan Ohjaamon tiloissa yhteisestä päätöksestä nuoren kanssa. Haastattelun aluksi kertosimme opinnäytetyömme tarkoitusta ja tavoitetta sekä juttelimme kuulumisia, jotta tunnelma vapautuisi ja nuori kokisi haastattelutilanteen rennommaksi. Avoimen haastattelun käyttö mahdollisti sen, että haastattelut etenivät sujuvasti. Haastattelun lopuksi annoimme nuorelle kiitokseksi Pasaatin yritysten ja Xamkin sponsoroimia palkkioita.

7.4 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi

Aineiston keräämisen jälkeen muokkasimme sen analysoitavaan muotoon litteroimalla eli puhtaaksi kirjoittamalla. Koko aineistoa ei välttämättä tarvitse litteroida, jos se ei ole tutkimuksen kannalta tarpeellista, joten jätimme toistuvat täytesanat litteroimatta, kuten ”tota, öö” -sanat. Saamamme aineisto analysoitiin sisällönanalyysia hyödyntäen. ”Keskusteluanalyysille on tyypillistä, että alkuperäinen tutkimusongelma täsmentyy aineistoon tutustumisen ja ilmiön tarkentumisen myötä” (Ruusuvuori 2010, 274). Analysoinnin avulla nostimme esille keskeisimpiä teemoja, joiden parissa kehittämistoimintaa voidaan ryhtyä suunnittelemaan. Meidän oli helpompi myös analysoida aineistoa, koska suoritimme haastattelut itse.

Haastatteluissa tuli huolehtia, etteivät omat ennakkokäsityksemme vaikuta haastateltavan vastauksiin. Kysymysten muotoiluun tuli myös kiinnittää huomiota: esimerkiksi tulee välttää kysymyksiä, joihin voi vastata kyllä tai ei. Haastattelulla pyrittiin kuitenkin saamaan syvällisempää tietoa tutkittavasta aiheesta.

Oleellista ei ollut kysymysten määrä vaan niiden laatu, joka antoi asiakkaalle mahdollisuuden kertoa kokemuksistaan omalla tavallaan. (Vilkkä 2015, 128–129.)

Ryhmähaastattelu olisi myös saattanut tulla kysymykseen, mutta päädyimme pohdinnan kautta yksilöhaastatteluihin. Ryhmähaastattelutilanteessa hiljaisempien mielipide voi helposti jäädä vahvempien kannanottojen alle tai kokokaan kuulematta. Keskustelu voi muuttua myötäilevämmäksi, eikä eriäviä mielipiteitä ja omia näkökulmia tuoda esille. Tämän tutkimuksen kannalta on tärkeää saada tietoa tasapuolisesti kaikilta, huolimatta haastateltavan tavasta ja taidoista esittää oma mielipiteensä. Yksilöhaastattelussa haastateltavan ei tarvitse pelätä muiden suhtautumista ajatustensa julkituomisesta.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Lähdimme purkamaan aineistoa lukemalla haastattelut tarkasti läpi ja poimimme niistä aiheet, jotka nuoret nostivat esille. Ryhmittelimme käsitellyt aiheet laatimimme kysymysten mukaan, minkä jälkeen jatkoimme aineiston analysointia kysymyslomakkeen (liite 1) mukaisessa järjestyksessä. Olemme yhdessä keskustellen käsitelleet jokaisen aiheen, minkä jälkeen kirjoitimme havaintomme ja pohdintamme näkyväksi.

Tarkastelimme yleisellä tasolla nuorten tyytyväisyyttä sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Nuoret toivat esille asioita, jotka olivat heille sillä hetkellä tärkeitä ja ajankohtaisia. Nuorten puheissa korostuivat kavereiden, vapaa-ajan ja harrastusten tärkeys. Pelkkä hengailu on tärkeää, mutta se ei välttämättä riitä kaikille, vaan nuoret toivovat myös merkityksellistä tekemistä vapaa-ajalle.

Tämän tutkimuksen myötä meidän näkemyksemme nuorista yhteiskunnan tasavertaisina toimijoina laajeni – nuorilla on erittäin hyviä ja toteutuskelpoisia ideoita, jotka eivät välttämättä tarvitse suuria taloudellisia investointeja. Nuoret kokivat tärkeäksi päästä vaikuttamaan, jos he saavat siihen tilaisuuden. Nuoret ovat tämän palvelun käyttäjäryhmä, joten he ovat parhaita asiantuntijoita arviomaan ja kehittämään palvelun laatua. Tämän vuoksi olisikin tärkeää antaa

nuorille enemmän mahdollisuuksia, keinoja ja aikaa kertoa ideoistaan ja näkemyksistään. Tämä on myös Ohjaamon kehittämistoiminnan kannalta oleellinen asia.

8.1 Nuorten tietoisuus Kotkan Ohjaamosta

Pääasiassa nuoret kertoivat olevansa hyvin tietoisia Kotkan Ohjaamon olemassaolosta sekä sieltä saatavista palveluista. Kuitenkin vastauksista tuli ilmi pientä epätietoisuutta mukana olevista yhteistyökumppaneista sekä heidän tarjoamien palveluiden laajuudesta. Nuoret tietävät, että Ohjaamosta voi kysyä neuvoa opiskeluun ja työhön liittyvistä asioista, mutta heille oli epäselvää se, että he voivat kysyä neuvoa kaikissa elämään liittyvissä asioissa, terveydestä taloudellisiin huoliin.

Nuori: ...Mut siitäkään ei oikein kunnolla tiedä, mitä kaikkee asiaa tääl voi kysyy...

Useissa haastatteluissa tuli esille, että nuorilla oli mielikuva Ohjaamosta paikana, johon voi tulla viettämään vapaa-aikaa kavereiden kanssa ja lataamaan puhelimia, kuten seuraavasta nuoren kommentista tulee esille:

Nuori: No en miä muuta ajatellu ku et semmonen istumispaikka niinku sillee et missä saa niinku olla ja lataa puhelimii. Ei mul oo oikeesti sanottu muuta, et sinne saa vaan mennä ja olla siellä ja sillee niinku.

Nuoret olivat saaneet tietää Ohjaamosta muun muassa kavereilta. Tässä kysymyksessä oli eniten hajontaa vastauksissa. Osa haastatelluista oli kuullut Ohjaamosta Kotkan nuorisovaltuuston kautta, ja osa oli sattumalta ohi kulkiessaan huomannut paikan. Koululta oli tiedon saanut vain yksi nuori, kun Ohjaamon työntekijät olivat käyneet esittelemässä toimintaa koululla.

8.2 Tutkimuksessa esille nousseet nuorten palvelutarpeet

Vastauksissa tuli esille erityisesti koulutus sekä tukiasiat. Toiveena oli, että koulutuspoluista kerrottaisiin yleisesti enemmän ja tuotaisiin esille erilaisia vaihtoehtoja, kuten oppisopimuskoulutus. Nuoret olivat kiinnostuneita eri vaihtoehdoista, mutta eivät osanneet välttämättä kysyä oikeaa asiaa. Nuoret kaipasivat myös paikkaa, jonne voivat tulla kertomaan ajatuksiaan ja purkamaan huolenaiteitaan. Haastatteluissa nuoret mainitsivat, että nuoren ja Ohjaamon työntekijän välille rakentuva luottamussuhde helpottaa nuorta kertomaan vaikeammistakin asioista.

Nuori: Et se ei olis niinku se pelkkä työnhakuohje vaan enemmän et jos ihminen vaikka haluais puhua jostain asiasta tai avautuu. Et miä haluaisin, et tää ois enemmän niinku paikka, joka ois niinku valmis kuuntelee ihmisten mielipiteitä ja just niinku nuorten. Ja jakaa siten niinku omia mielipiteitä ja kokemuksia meille.

Valtaosa nuorista oli kysynyt apua työnhakuun. Ajankohtaisena asiana oli etenkin kesätöiden haku. Nuoret esimerkiksi epäröivät, ovatko riittävän vanhoja hakeakseen kesätöitä. Nuoret kokivat tarvitsevansa rohkaisun lisäksi käytännön apua ja neuvoa työnhaussa.

8.3 Nuorten kokemukset Kotkan Ohjaamosta

Nuorten kokemus Kotkan Ohjaamosta oli kokonaisuudessaan todella positiivinen. Nuoret kokevat Ohjaamon paikkana, jonne on helppo tulla yksin tai kavereiden kanssa. Ensimmäisestä käynnistä syntynyt positiivinen kokemus johti siihen, että nuoret tulivat Ohjaamoon uudelleen vain viettämään aikaa, vaikkei sillä hetkellä ollutkaan erityistä tuen tarvetta. Nuoret kertoivat kuulleen ystäviltään hyvistä kokemuksista Kotkan Ohjaamosta, mikä rohkaisi heitä tulemaan itse Ohjaamoon. Omat positiiviset kokemukset kerrottiin myös eteenpäin kavereille.

Aineistosta nousi selkeästi esiin nuorten tyytyväisyys Ohjaamon ilmapiiriin ja vastaanottoon. Työntekijät huomioivat nuoret heti Ohjaamoon tullessa ja kyselivät kuulumisia tai avun tarvetta. Työntekijät koettiin hyväntuulisina, palveluaitiina ja ammattitaitoisina. Nuoret saivat oleskella vapaasti Ohjaamon tiloissa,

mutta kuitenkin työntekijät tarjosivat apua tarvittaessa. Nämä asiat tulevat hyvin esiin seuraavissa nuorten suorissa lainauksissa:

Nuori: No siis ovest ku kävelee sisään ni ei tos oo ihmist, joka ei sanois moi tai et no mitäs siä?

Nuori: ... mun mielest tää on sillee kiva paikka... saa olla ja tuntuu kans siltä et saa olla...

Jokaiselle nuorelle apu järjestyi heti, tai hänet ohjattiin eteenpäin hänen tarvitsemaansa palveluun. Nuoret toivoivat mahdollisuutta asioida kiireettömästi, mikä toteutui Kotkan Ohjaamossa kaikkien mielestä. Lisäksi osa nuorista oli saanut konkreettista käytännön apua tarvitsemassaan asiassa, esimerkiksi opastusta kesätyönhakuun tietokoneella. Yhden nuoren kanssa Ohjaamon työntekijä oli lähtenyt toiseen virastoon asioimaan ja selvittelemään asioita. Nuori koki tämän erittäin hyödyllisenä apuna.

Nuorten mielestä Ohjaamon palvelut ovat helposti saavutettavissa, koska siellä voi asioida ilman ajanvarausta juuri itselle sopivana aikana. Nuoret kertoivat, että Kotkan Ohjaamon sijainti Pasaatissa on ollut erinomainen, koska he viettävät paljon aikaa kauppakeskuksessa ja ovat sitä kautta havainneet Ohjaamon rantautumisen myös Kotkaan. Nuoret epäilivät, että Ohjaamon siirtyminen entisen Palotorninvuoren päiväkodin tiloihin ei tule houkuttelemaan nuoria niin paljon paikalle huonomman sijainnin vuoksi. Tähän saakka Ohjaamoon on voinut poiketa ohimennen, mutta vastaisuudessa käynti vaatii nuorten mielestä konkreettisemmän syyn.

8.4 Nuorten näkemykset Kotkan Ohjaamon visuaalisesta ilmeestä

Suurin osa nuorista koki Ohjaamo-nimen informatiivisena, mutta ei kuitenkaan houkuttelevana. Nimestä tulisi ilmetä selkeämmin toiminnan kohderyhmä. Nuoret pitävät Ohjaamon visuaalista ilmettä hyvänä ja nuorten näköisenä. Värien käytöstä tuli paljon positiivista palautetta, se on myös houkuttellut nuoria tulemaan Ohjaamoon. Yksi nuorista toivoi seinille enemmän väriä, esimerkiksi värikkäitä graffiteja:

Nuori: No vois olla jotain seinillä niinku jotain värikkäitä graffitijuttui tai jotain nuorille niinku enemmän sopivii juttui...

Nuori: Tää on just tällanen niinku nuorelle tehty eikä mikään ylivi-rallinen aikuisten paikka.

Nuoret kokivat tiskittömyyden hyvänä asiana, vaikka osa nuorista ei koe palvelutiskillä asioimista epämiellyttävänä. Nuorten mielestä Ohjaamoon on helppompaa tulla asioimaan, koska tilat ja työntekijät eivät ole virastomaisia vaan huomattavasti rennompia ja helpommin lähestyttäviä. Yhdessä haastattelussa Ohjaamon visuaalinen ilme vastasi nuoren omiin mieltymyksiin, mutta hän pohti, voiko se nostaa asiointin kynnyksiä ujommalle nuorelle.

8.5 Nuorten näkemykset Kotkan Ohjaamon tiedottamisesta ja tapahtumista

Nuorten näkemykset tiedottamisesta olivat vaihtelevia. Ohjaamosta ja sen tapahtumista tiedottaminen lehdissä oli jäänyt monelta nuorelta huomaamatta. Nuorten mielestä tiedottamisessa pitäisi käyttää enemmän nuorten suosimia kanavia. Nuoret kertoivat viettävänsä paljon aikaa digitaalisen viestinnän parissa ja toivoivatkin parempaa tiedottamista esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä. Kouluun jalkautuminen koettiin myös tehokkaana keinona markkinoida Ohjaamon toimintaa ja tapahtumia. Mainoksilta toivottiin lyhyttä ja ytimekästä tapaa viestiä nuorille. Nuorten mielestä mainoksia voisi jakaa vielä enemmän kouluun ja muihin paikkoihin, joissa nuoret viettävät aikaa, kuten Greippiin. Tiedottaminen tapahtumista koettiin hyvänä, mutta niissä kaivattiin yksityiskohtaisempaa tietoa. Kesäduuni-tapahtuman tiedottamisessa olisi esimerkiksi kaivattu enemmän tietoa paikalle saapuvista rekrytoijista ja työnantajista.

Nuorten mielestä järjestetyt tapahtumat ovat olleet hyödyllisiä ja hyvin onnistuneita, mutta tapahtumien ajankohdat koettiin haastavina. Tapahtumat järjestetään usein päivällä ajankohtana, jolloin nuoret ovat vielä töissä tai opinnoissaan. Tähän toivottiin joustavuutta, jotta useammalla nuorella olisi mahdollisuus osallistua tapahtumiin.

Pääsääntöisesti haastateltavien nuorten osallisuus Kotkan Ohjaamon tapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä on ollut hyvin vähäistä. Vastauksista

kävi selvästi ilmi, että nuorilla olisi jatkossa kiinnostusta osallistua tapahtumien suunnitteluun, jos siihen tarjottaisiin mahdollisuus ja osallistuminen olisi helppoa.

Nuori: No olishan se mukava päästä vaikuttamaan.

Nuoret ilmaisivat, että osallistumisen tapoja on useita. Osallistumista voi olla pelkkä ehdotus tapahtuman aiheesta tai mukanaolo suunnittelussa ja järjestämisessä. Osallistuminen on tähän saakka mahdollistunut tilanteissa, joissa nuori on sattunut oikeaan aikaan oikeaan paikkaan.

Nuorten mielestä osallistumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen, ja nuoret toivoivat, että heidät huomioitaisiin täysivaltaisina toimijoina aikuisten joukossa. Haastattelutilanteissa huomasimme, että nuorilla on paljon ideoita, kun he vain saavat tilaisuuden esittää niitä. Aina nuoria ei kuitenkaan muisteta tai ehditä pyytää mukaan, kuten seuraavasta nuoren kommentista ilmenee:

Nuori: Ei se ihan mahotontakaan olis, jos olis pyydetty.

8.6 Nuorten toiveita uudesta toimitilasta

Tutkimuksemme yhtenä tavoitteena oli kartoittaa nuorten toiveita ja kehitysideoita uuteen eri toimijoista koostuvaan keskittymään, jolle ei tällä hetkellä ole vielä päätetty nimeä. Nuoret olivat hyvin kiinnostuneita ja innostuneita uudesta keskittymästä, johon myös Ohjaamo siirtyy kesäkuussa 2017. Nuorten mielestä Kotkansaarelda puuttuu tällä hetkellä toimiva nuorten tila, jonka he kokisivat omakseen.

Nuori: Ihan nuorille oma tila, ettei oo tuomitseviä silmäpareja siellä.

Nuoret odottavat tämän uudistuksen myötä, että saisivat heille osoitetun tilan, jossa olisi mukava viettää aikaa kavereiden kanssa. Tilassa tulisi olla myös toiminnallisempia ajanviettomahdollisuuksia. Toiveina esitettiin muun muassa erilaisia sisäpelejä, leffoja, biljardia ja tanssia. Erään nuoren mielestä uusi keskittymä voisi olla hyvä paikka nuorille tavata kaupungin virkamiehiä:

Nuori: Voishan sinne vaikka kutsua Kotkan kaupungintalolt joku virkamies viikottain... missä voi vaikka heidän kanssa jutella ihan toisissaan. Et miltä minust tuntuu tää kotkalainen toiminta, Kotkan kaupunki tai kotkalainen työtarjonta, et me voitais sanoo suoraan heille päin naamaa. Kyl mul on rohkeutta sanoo suoraan. Kyl miä uskon et miä vois in olla se aloittaja ja muut lähtis perään ja nuoret jatkais sitä. Jonkun pitää tehdä se aloitus et siit se lähtee.

Yhden nuoren toiveena oli, että uuden keskittymän toiminnassa otettaisiin enemmän huomioon myös nuoria lapsiperheitä ja suunnattaisiin heille toimintoja, jotta lapset saisivat kosketuspintaa nuorisotyöhön jo varhaisessa vaiheessa. Nuoren mukaan se madaltaisi lapsen kynnystä osallistua nuorisotoimintaan tulevaisuudessa.

8.7 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseen osallistuneet olivat iältään pääosin hyvin nuoria, kuitenkin Ohjaamon kohderyhmän mukaisia. Ikäryhmä soveltui hyvin tutkimuksemme tavoitteeseen, koska yhtenä tavoitteena oli saada nuorilta kehitysehdotuksia uuteen palvelukeskittymään. Alle 20-vuotiaat olivat selkeästi kiinnostuneempia ja innokkaampia osallistumaan tutkimukseen ja kehittämistoimintaan kuin yli 20-vuotiaat. Saadaksemme kattavampaa ja syvällisempää tietoa Ohjaamon toiminnan vaikuttavuudesta ja toimivuudesta olisi ollut tarpeellista kuulla näkemyksiä laajemmalla käyttäjäikäryhmältä.

Jokaiselle haastattelulle varattiin riittävästi aikaa, jotta nuori sai rauhassa kertoa omat näkemyksensä tutkittavista asioista, emmekä ryhtyneet arvioimaan heidän näkemyksiään haastattelutilanteessa. Litteroimme huolellisesti jokaisen haastattelun mahdollisimman pian, minkä jälkeen hävitimme nauhoitukset. Olemme osanneet tulkita nuoren käyttämää kieltä, koska olemme kotoisin Kotkasta ja Kotkan puhetapa on meille tuttua. Olemme tulleet samoihin johtopäätöksiin aineistoa tulkittaessa ja tarkastelleet aineistoa samoista näkökulmista.

Suoritimme haastattelut hieman toisistamme poiketen. Toinen haastatteli nuoret tekemällä kysymykset tietyssä ennalta suunnitellussa järjestyksessä, kun taas toinen esitti kysymykset sen mukaan, miten haastattelu eteni luontevasti.

Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut tutkimustuloksiin, koska vastaukset olivat yhteneväisiä.

Haastateltujen nuorien määrä osoittautui riittäväksi, koska vastaukset alkoivat toistaa itseään. Toisaalta haastattelumme tehtiin ajankohtana, jolloin kesätyönhaku oli monella päällimmäisenä mielessä ja Pasaatissa oli hiljattain järjestetty Kesäduuni-tapahtuma. Tämä on osaltaan vaikuttanut tutkimuksen tuloksiin, koska Kesäduuni-tapahtuma ja kesätyönhaku nousi myös monissa haastatteluissa esiin.

9 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Espoon Ohjaamoon tehdyn vastaavan tutkimuksen mukaan monipuolisten viestintäkanavien käyttö on suotavaa matalan kynnyksen palvelun periaatteen toteutumiseksi. Sosiaalisen median lisäksi tietoa tulisi välittää myös perinteisin keinoin, kuten jakamalla laajemmin esitteitä ja julisteita virastoihin sekä yleisiin tiloihin, joissa nuoret käyvät. (Siniluoto 2016, 93.) Kotkan Ohjaamon tunnettuuden lisäämiseksi nuoret totesivat, että olisi tärkeää käyttää vaihtoehtoisia tiedotuskanavia, jotta tavoitettaisiin mahdollisimman laajasti nuoret. Lisäksi mielestämme tulisi tavoittaa paremmin myös nuorten vanhemmat sekä muut nuorten kanssa toimivat yhteistyökumppanit, jotta he olisivat tietoisia Ohjaamon olemassaolosta. Tällä taataan jokaiselle nuorelle hänen tarvitsemansa yksilöllinen tuki ja palvelu.

Nuoret kertovat helposti toisilleen kokemuksistaan eri palveluista. Ohjaamosta nuoret olivat saaneet hyviä kokemuksia, joista he kertoivat eteenpäin ystävilleen, mikä madalsi myös ystävän kynnystä tulla Ohjaamoon. Tämä jatkumo synnyttää positiivisten kokemusten ketjun, joka tuottaa kokemuksellista tietoa nuorten välittämänä eri tahoille.

Nuoren tilanteen edistymiseksi tulisi heille korostaa heidän omaa vastuutaan asioiden eteenpäin viemisessä. Nuoret voivat kokea virastoissa asioimisen kuitenkin hankalaksi ja tarvita siihen tukea (Aaltonen & Berg 2015, 113). Jos tehdään yksi asia yhdessä nuoren kanssa loppuun, se saattaa aktivoida nuorta

jatkamaan itsenäisesti eteenpäin, kuten eräs nuori tutkimuksessamme osoitti. Työntekijän tilannetaju on tärkeässä roolissa, koska nuorella ei välttämättä ole valmiuksia tai kykyä kysyä oikeaa asiaa. Työntekijän tulisi tässä tilanteessa olla aktiivisempi kertomaan olemassa olevista mahdollisuuksista.

Luottamuksen syntyminen nuoren kanssa voi viedä aikaa, mutta se on erittäin tärkeää todellisten tarpeiden selvittämiseksi. Luottamus rakentuu vähitellen henkilökohtaisen palvelun avulla, ja samalla nuori saa kokemuksen kuulluksi tulemisesta. Tähän tulee varata riittävästi aikaa, jolla osoitetaan nuorelle, että työntekijä omistautuu hänen asiansa eteenpäin viemiselle. (Aaltonen & Berg 2015, 126.) Myös meidän tutkimuksessamme tuli esille nuoren ja työntekijän välisen luottamuksellisen suhteen merkitys, ja nuoret kaipasivatkin paikkaa, jonne voivat tulla kertomaan ajatuksiaan ja purkamaan huolenaiheitaan. Pelkkä läsnäolo ja kuuntelu voi olla jo hyvin vaikuttavaa nuoren tilanteen helpottamiseksi, ja samalla se vahvistaa nuoren kokemusta omasta merkityksellisyydestään.

Ohjaamalla olisi hyvät mahdollisuudet toimia nuorten äänitorvena kaupungin palveluja kehitettäessä. Työntekijöiden aktiivisuus on tässä suuressa roolissa, ja nuorta tulisi aina tilaisuuden tullen muistaa pyytää mukaan. Nuorten huomiointi ja kuuleminen tulisi olla nuorisotyössä vaikuttavien aikuisten perusarvo ja toiminnan lähtökohta.

Nuoret ja palvelujärjestelmä -hankkeessa sekä nuoret että työntekijät toivoivat päivystysluontoisia palveluja, jotta nuorten tarpeisiin voitaisiin vastata mahdollisimman nopeasti ja ilman turhaa byrokratiaa. Matalan kynnyksen palveluissa työntekijöiden tulee kiinnittää erityistä huomiota asiakkaiden huomioimiseen ja kohtaamiseen, jotta nuoret kokisivat olevansa tervetulleita. (Aaltonen & Berg 2015, 57, 126.) Tutkimuksemme mukaan Kotkan Ohjaamossa toteutuvat nämä matalan kynnyksen palvelun pääperiaatteet.

10 KEHITYSEHDOTUKSET JA POHDINTA

Ohjaamon tulisi tehdä mahdollisimman tiivistä yhteistyötä koulujen kanssa. Ohjaamon jalkautuminen kouluille on nuorten mielestä tärkeää, mutta voisiko sitä tehdä yhdessä heidän kanssaan? Koululuokille voisi tarjota esimerkiksi mahdollisuutta tapahtumien järjestämiseen yhdessä Ohjaamon kanssa vuorovuosittain. Lisäksi nuoret ja työntekijät voisivat yhdessä suunnitella Ohjaamosta ja sen tapahtumista säännöllisiä ajankohtaisia tiedotuksia, jotka lähetetään koulun keskusradion kautta, jotta tavoitettaisiin nuoret mahdollisimman hyvin. Vastuu olisi työntekijöillä, mutta nuoret hoitaisivat toteutuksen ja pääsisivät osallisiksi ja saisivat mahdollisuuden vaikuttaa kaikissa vaiheissa (ks. kuva 1 osallisuuden portaat). Oma tutkimuksemme antoi nuorille mahdollisuuden konsultaatio-osallisuuteen, koska me emme voi taata, että nuorten mielipiteet huomioidaan päätöksenteossa.

Tulevaisuuden haasteena on, miten nuoret löytävät uuteen paikkaan ja innostuvat siirtymään entiselle päiväkodille. Tämän vuoksi olisi ensiarvoisen tärkeää tiedottaa nuorille siitä, millaiseksi toiminta uudessa toimipaikassa muotoutuu. Miten houkutella nuoret uuteen keskittymän varsinkaan, jos nuorten kehitysehdotukset eivät toteudu?

Ohjaamo voisi suorittaa lisäkyselyjä, jotta saadaan nuorten ääni kuuluviin laajemmin koko Kotkassa. Näin tulisi huomioida myös nuoret Kotkansaaren ulkopuolelta, ei ainoastaan ne nuoret, jotka käyvät Ohjaamossa. Kyselyt voisi toteuttaa esimerkiksi osana koulupäivää, vaikkapa atk-tunnilla. Palautteen keräämisessä voisi hyödyntää eri menetelmiä, kuten esimerkiksi netissä toteutettavaa gallupia. Palautteen kerääminen voisi myös tapahtua vapaamuotoisesti netissä toimivan ”vieraskirjan” avulla, johon saisi nimettömästi antaa palautetta ja kehitysehdotuksia sekä Ohjaamon toiminnasta että tapahtumatarjonnasta.

Kynnystä asioida Ohjaamossa voisi vielä madaltaa tuomalla vaihtoehtoiseksi yhteydenottotavaksi niin sanotun ”Mul ois asiaa” -boxin. Laatikon tulisi olla sijoitettuna niin, että nuori voi mahdollisimman huomaamattomasti sujauttaa viestinsä sinne. Laatikon avulla nuoren voisi olla helpompi tuoda esiin joku vaikea

asia, josta haluaisi keskustella. Laatikkoon nuori laittaa yhteystietonsa ja halutessaan kertoo, mitä asia koskee. Tämän jälkeen Ohjaamon työntekijä ottaa nuoreen yhteyttä, sopii jatkosta ja mahdollisesta tapaamisesta. Tilanteesta riippuen Ohjaamon työntekijä ottaa vetovastuun asian käsittelyssä.

Nuorten kanssa keskustellessa tuli ilmi, että Kauppakeskus Pasaati on ollut Ohjaamon toimintapaikkana erinomainen. Mielestämme Kotkan Ohjaamo voisi muuton jälkeen ja resurssiensa mukaan järjestää pop up -tyyppistä Ohjaamotoimintaa Pasaatissa esimerkiksi kerran viikossa. Pop up -Ohjaamoissa voisi hyödyntää opiskelijoita palautteen keräämisessä ja nuorten kuulemisessa. Tämä mahdollistaisi myös nuorten kohtaamisen ja ajatustenvaihdon.

Nuoret olivat hyvin tyytyväisiä Ohjaamon visuaaliseen ilmeeseen ja etenkin värien käyttöön. Eräs nuori toivoi jopa enemmän väriä seinille, mutta hukkaisiko kaiken värin ja visuaalisuuden alle toiminnan perimmäinen tarkoitus? Joillekin se saattaisi myös nostaa kynnystä tulla Ohjaamoon, jos tila on liian räiskyvä ja visuaalinen. Toisaalta visuaalisuus voi toimia houkuttimena, mutta toisaalta hämmentää ujompia nuoria. Nuoret kokevat visuaalisuuden tärkeänä, mutta he itsekin pohtivat, että on tärkeää löytää tarkoitukseen soveltuva visuaalinen ilme, joka miellyttäisi mahdollisimman monia.

Opinnäytetyömme toteutus sujui mielestämme kokonaisuudessaan hyvin. Aihe oli molemmille tärkeä, ja se piti motivaatiota yllä koko prosessin ajan. Tutkimme useita nuorten tilanteiden edistämiseksi toteutettuja hankkeita ja pohdimme monesti niiden toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Työn tekeminen kasvatti kriittistä ajattelukykyämme ja kykyä tarkastella asioita laaja-alaisemmin. Onnistuimme nuorten kohtaamisissa ja tavoitteessamme tarjota heille osallisuuden kokemuksia sekä mahdollisuuksia vaikuttaa.

Olemme tehneet opinnäytetyötä tasapuolisesti hyvässä yhteisymmärryksessä. Yhteistyömme rakentui samankaltaisen ajatusmaailman pohjalle, joka näkyi opinnäytetyön kaikissa vaiheissa. Se helpotti työn rajaamista ja etenemistä sekä opinnäytetyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Työn valmistumi-

nen ajallaan osoitti molemminpuolista vastuunkantamista sekä kypsyyttä ja ammatillista osaamista. Opinnäytetyön tekijöiden välinen luottamus oli merkittävä osatekijä koko prosessissa.

Opinnäytetyön tekemisen myötä olemme ymmärtäneet paremmin nuorten yksilöllisyyden sekä heidän tarpeensa. Työntekijöiden ammattitaito on tärkeässä roolissa yksilöllisten ominaisuuksien huomioimisessa, jotta jokaisen tarpeisiin voidaan vastata heille sopivalla tavalla. Olemme havainneet, että nuorisotyössä työntekijöiden tulisi olla jatkuvasti ajan hermolla ja perillä siitä, mitkä ovat nuorisokulttuurin vallitsevat trendit, niin hyvässä kuin huonossa. Ymmärrämme, miten tärkeää aikuisten on aika ajoin tarkastella omia asenteitaan työtään kohtaan, jotta sosiaalialan eettiset periaatteet toteutuisivat.

Olimme iloisesti yllättyneitä nuorten aktiivisuudesta ja halusta vaikuttaa omaan toimintaympäristöönsä ja heille suunnattuun palveluun. Tämä osoitti meille, että tutkimuksemme on merkityksellinen myös nuorille, ei ainoastaan Ohjaamolle. Ohjaamon tulisi myös jatkossa kuulla nuoria ja heidän mielipiteitään sekä tukea heidän osallisuutta palveluiden kehittämisessä. Jatkotutkimusaiheena ehdottaisimme esimerkiksi vuoden päästä suoritettavaa tutkimusta Kotkan Ohjaamon toiminnan kehittymisestä. Samalla voisi kartoittaa uuden toimintaympäristön vaikutusta kohderyhmän tyytyväisyyteen ja kerätä uusia nuorilähtöisiä ideoita kehittämistyöhön.

Osallisuuteen liittyvää teoriaa tutkiessamme havaitsimme, että vuosien saatossa on ollut useita hankkeita nuorten osallisuuden lisäämiseksi. Nuoret kaipaisivat hankkeiden sijaan pysyvyyttä sekä palveluissa että työntekijöissä. Nuoren epävarmuutta vähentäisi se, että häntä olisi aina auttamassa sama, tuttu ja luotettava aikuinen, ja tieto siitä, että uudistukset ovat pysyvämpiä.

Sosiaalialan arvojen mukaan kaikki ihmiset tulee kohdata aidosti ja kunnioittavasti. Nuorten huomioiminen ja kuuleminen tulisi olla nuorisotyössä vaikuttavien aikuisten perusarvo ja toiminnan lähtökohta, ja aikuisen tulisi keskittyä nuoren kohtaamiseen ja kuunnella, mitä nuorella on sanottavaa. Käytännössä tulee

myös näyttää toteen, että asioita on viety eteenpäin, jotta nuoren osallisuus tulisi näkyvämmäksi. Suuri pohdinnan aihe onkin, kuinka hyvin tämä näkyy arjen työssä.

Mielestämme jokaisella on oikeus kuulua tasavertaisena kansalaisena yhteiskuntaan ja saada tarvitsemansa yksilöllinen tuki ja mahdollisuudet täysipainoiseen ja onnelliseen elämään, huolimatta lähtökohdistaan ja taustoistaan. Nuorten osallisuuden tunnetta voidaan vahvistaa tarjoamalla heille mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristönsä asioihin erilaisin keinoin. Aikuisilla ja päättäjillä on valtaa nuoren osallisuuden toteutumisessa ja sen ylläpitämisessä. Meidän näkemyksemme mukaan jokaisella nuoren kanssa työskentelevällä ja nuoren elinpiiriin vaikuttavalla aikuisella on vastuu edistää nuorten osallisuutta ja toimijuutta. Muutos lähtee ihmisistä, ja asioita on mahdollista kehittää ja muuttaa, jos siihen vain löytyy tahtoa ja asennetta.

LÄHTEET

Aaltonen, S. & Berg, P. 2015. Nuorten ja palvelun tarjoajien kohtaamiset. Teoksessa Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. Nuoret luukulla – Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 41–125.

Aapola-Kari, S. & Wrede-Jäntti, M. 2017. Perinteisiä toiveita, nykyhetken kiinnittyviä pelkoja – nuoret pohtivat tulevaisuutta. Teoksessa Myllyniemi, S. (toim.) Katse tulevaisuudessa. - Nuorisobarometri 2016, 159–175. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2017/03/Nuorisobarometri_2016_WEB.pdf [viitattu 30.3.2017].

Ailasmaa, K., Haapa-aho, T., Hirvonen, E., Jokinen, V., Korpi, E.-J., Lehto, P., Lumio, H., Riihinen, S., Sipilä, O., Tolonen, T. & Vienovirta A. 2013. Nuorten osallisuus – tieto-osallisuudesta toimintaosallisuuteen. Teoksessa Tuhkunen, A. & Rannisto, P.-H. (toim.) Elämänhallintaa kuntayhteisössä. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 68–69.

Aina kannattaa yrittää s.a. Nuorisotakuun internetsivusto. Saatavissa: <http://nuorisotakuu.fi/ulos-sossukierteesta> [viitattu 27.4.2017].

Arki, arvot ja etiikka. 2017. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Talentian julkaisu. Saatavissa: <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/> [viitattu 10.4.2017].

Asplund, R. & Koistinen, P. 2014. Nuorten työllistyminen ja työllisyys työvoimapolitiikan valossa. ETLA Raportit No 32. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-32.pdf> [viitattu 11.4.2017].

Gellin, M., Gretschel, A., Matthies, A.-L., Nivala, E., Oranen, M., Sutinen, R. & Tasanko, P. 2012. Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa. Teoksessa Gretschel, A. & Killakoski, T. (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 149–179.

Gretschel, A. & Kauniskangas, E. 2012. Nuoret kuntapalveluja arvioimassa. Peruspalveluiden arvioinnin kehittämishankkeen 2009–2011 loppuraportti. Saatavissa: <http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/1683> [viitattu 3.3. 2017].

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holappa, P. 2016. Nuorten vaihtelevat elämäntilanteet haastavat työttömyyden mittaamista. *Tieto&trendit* 4/2016. Saatavissa: http://tietotrendit.stat.fi/mag/mag/article/193/#_ga=1.141039474.1334766467.1490890783 [viitattu 30.3.2017].

Hämäläinen, U. & Tuomala, J. 2013. Faktaa nuorisotyöttömyydestä. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://vatt.fi/documents/2956369/3012265/vatt_policybrief_22013.pdf [viitattu 27.4.2017].

Isoherranen, K. 2008. Yhteistyön uusi haaste – moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. Enemmän yhdessä: moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 26–48.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kiilakoski, T. & Gretschel, A. 2012. Muistiinpanoja demokratiaoppitunnista. Saatavissa: http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/muistiinpanoja_demokratiaoppitunnista.pdf [viitattu 26.3.2017].

Kiilakoski, T., Gretschel, A. & Nivala E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel, A. & Killakoski, T. (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 9–33.

Kojo, M. 2010. Laajentunut nykyisyys: nuorten tulevaisuuteen suuntautuminen työn marginaalissa. *Nuorisotutkimus-lehti* 2/2010, 23–35.

Kotkan Ohjaamo s.a. Kotkan kaupungin internetsivut. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/kotkan_ohjaamo [viitattu 1.3.2017].

Kuntalaki 10.4.2015/410.

Kykkänen, V. 2013. Nuorisotyöttömyys laskusuunnassa Kymenlaaksossa. Yle uutiset 22.1.2013. Saatavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-6461502> [viitattu 30.3.2017].

Lybeck, T. & Walldén, J. 2011. Nuorisolain muutokset – monialainen yhteistyö ja etsivä nuorisotyö. Teoksessa Aaltonen, K. (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma, 25–58.

Lämsä, A-L. 2009. Nuorten koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisy. Saatavissa: <http://aeofi.virtualserver25.hosting.fi/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/nuorten-koulutuksellisen-syrjaytymisen-ehkaisy.pdf> [viitattu 30.3.2017].

Mikä on Ohjaamo? s.a. Nuorisotakuun internetsivut. Saatavissa: <http://nuorisotakuu.fi/ohjaamot> [viitattu 27.4.2017].

Myllyniemi, S. (toim.) 2017. Katse tulevaisuudessa. – Nuorisobarometri 2016. Nuorisotutkimusverkoston julkaisu. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2017/03/Nuorisobarometri_2016_WEB.pdf [viitattu 30.3.2017].

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Nuorisotakuu s.a. Nuorille suunnatun Ohjaamo-toiminnan käynnistäminen ja kehittäminen. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.rakennerahastot.fi/documents/10179/308807/Ohjaamo-toiminnan_yleiskuvaus_marraskuu_2014.pdf/97c65806-9a92-4756-98e4-7f2527acd592 [viitattu 28.2.2017].

Nuorisotakuu auttaa eteenpäin s.a. Nuorisotakuun internetsivut. Saatavissa: <http://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta> [viitattu 27.4.2017].

Nuorisotakuu auttaa pääsemään kuntoutukseen s.a. Nuorisotakuun internetsivut. Saatavissa: <http://nuorisotakuu.fi/nuorten-kuntoutus> [viitattu 27.4.2017].

Nurmi, J-E. 1998. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan – kehitys kontekstissaan, 256– 274. Porvoo: WSOY.

Ohjaamocase: Kotka. 2016. Peda.net. PowerPoint-esitys. Saatavissa: <http://www.peda.net/veraja/keskisuomenely/ohjaamot/materiaaleja> [viitattu 28.2.2017].

Ohjaamo – mikä se on? 2016. Peda.net. ELY-keskuksen internetsivut. Saatavissa: <http://www.peda.net/veraja/keskisuomenely/ohjaamot/ohjaamo-toiminta> [viitattu 1.3.2017].

Paananen, R., Surakka, A. & Kainulainen S. 2017. Sokra tutkii ja kehittää: Nuorten huono-osaisuus ja osallisuus eri puolilla Suomea. Blogi. Päivitetty 30.3.2017. Saatavissa: <https://kuntalehti.fi/blogit/sokra-tutkii-ja-kehittaa-nuorten-huono-osaisuus-ja-osallisuus-eri-puolilla-suomea/> [viitattu 27.4.2017].

Pakkala, A., Saukkonen, S. & Savonmäki, P. 2014. Kohti Ohjaamo – Tukea nuorille koulutuksen ja työn poluilla. Elinikäisen ohjauksen verkkolehti *Elo*. 16.12.2014. Saatavissa: <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2014/12/16/kohti-ohjaamo-tukea-nuorille-koulutuksen-ja-tyon-poluilla/> [viitattu 27.4.2017].

Penttinen, L. 2015. Mikä minusta tulee isona? Tulevaisuuden työelämässä. Teoksessa Martikainen, L. (toim.) Mitä se sulle kuuluu? Nuoren elämän valinnat puntarissa. EU: United Press Global, 97–112.

Pesu, I. 2016. Nuorisotyöttömyys väheni Kotkan seudulla: alle 25-vuotiaita työttömiä lähes 11 prosenttia vuodentakaista vähemmän. *Kymen Sanomien*

verkkolehti 23.8.2016. Saatavissa: <http://www.kymensanomat.fi/> [viitattu 30.3.2017].

Pitkäranta, A. 2010. Laadullisen tutkimuksen tekijälle. 5.2.2010. Saatavissa: <http://docplayer.fi/2847497-Laadullisen-tutkimuksen-tekijalle.html> [viitattu 25.11.2015].

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156, 12–34. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1 [viitattu 11.4.2017].

Rouvinen-Wilenius, P., Aalto-Kallio, M., Koskinen-Ollonqvist, P. & Nikula, T. 2011. Osallisuus osana tasa-arvoa. Teoksessa Rouvinen-Wilenius, P. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.) Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen – järjestöt suunnannäyttäjinä. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisu 9/2011, 50–76. Saatavissa http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/tasa-arvo_ja_osallisuus_2012.pdf [viitattu 11.4.2017].

Ruusuvuori, J. 2010. Vuorovaikutus ja valta haastattelussa – keskusteluanalyttinen näkökulma. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen M. (toim.) Haastattelun analyysi, 269–299.

Siniluoto, R. 2016. Palvelujärjestelmän ulkopuolelle jääneiden nuorten asiakaslähtöinen tavoittaminen Ohjaamo Espoossa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/118029/Siniluoto_Riikka.pdf?sequence=1 [viitattu 12.4.2017].

THL. 2016. Nuorten yhteen kootut palvelut. THL:n internetsivusto. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/nuoret-ja-palvelut/nuorten-yhteen-kootut-palvelut> [viitattu 28.3.2017].

THL. 2017. Lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet. Päivitetty 1.3.2017. Saatavissa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tu-eksi/lasten_ja_nuorten_vaikuttamismahdollisuudet [viitattu 28.3.2017].

Timonen, S. 2011. Monialainen yhteistyö muussa lainsäädännössä. Teoksessa Aaltonen, K. (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma, 59–114.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Yliopistopaino.

Tolonen, T. 2013. Sosiaalinen tausta, sukupuoli ja paikallisuus nuorten koulu-tussiirtymissä. Teoksessa Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. 2.uudistettu painos. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 35–65.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wessman, J. 2016. Nuori ei ole projekti – näillä neljällä tavalla autat oikeasti. THL:n blogi. 23.8.2016. Saatavissa: <https://blogi.thl.fi/blogin-nayttosivu/-/blogs/nuori-ei-ole-projekti-nailla-neljalla-tavalla-autat-oikeasti> [viitattu 28.3.2017].

Haastattelukysymykset

- Tiedätkö mikä on Kotkan Ohjaamo?
 - jos et, niin mitä se voisi olla?
 - mielikuvia?

- Oletko käyttänyt Ohjaamon palveluita?

- Miksi menit juuri Ohjaamoon?

- Mistä sait tietää Kotkan ohjaamosta?
 - Kaverilta
 - Lehdestä
 - Somesta...

- Mihin asiaan menit kysymään neuvoa?

- Millainen oli kokemuksesi Ohjaamon palveluista?
 - vastaanotto, huomioiminen
 - palvelualttius ja neuvonta
 - kiireettömyys
 - asiantuntevuus

- Kuinka nopeasti sait vastauksen kysymykseesi?

- Edistyikö tilanteesi käynnin jälkeen? Ryhdyitkö toimimaan asiasi edistämiseksi aktiivisemmin?

- Millainen tunnelma sinulle jäi käynnistä?

- Mitä mieltä olet Kotkan Ohjaamon visuaalisesta ilmeestä?
 - madaltaako ”tiskittömyys” kynnystä
 - onko ilme tarpeeksi houkutteleva ja näkyvä

- Onko Kotkan Ohjaamo onnistunut järjestettyjen tapahtumien ajoituksessa ja ovatko nuoret päässeet mukaan niiden suunnitteluun ja toteutukseen?
 - Olisitko halunnut päästä vaikuttamaan?
 - Mitä olisit tehnyt toisin?

- Onko mielestäsi Kotkan Ohjaamosta tiedotettu riittävästi? Entä Ohjaamon järjestämistä tapahtumista?
 - Mikä olisi mielestäsi tehokkain kanava tiedottamiseen? Lehti, jalkautumiset kouluihin ym., some....

- Kehitysideoita eri toimijoiden keskittymään (entisen Greipin ja päiväkodin tiloihin)

- Sana on vapaa _____